

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3706

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.-1

M.Com.

FINANCIAL ANALYSIS & CONTROL

(2013 Pattern) (Choice Based Credit System) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Royal Limited is considering the purchase of a new machine. Two alternatives are available having Cost Price Rs. 8,00,000 each. The following inflows are expected during the five years. Life of both the machines is 5 years: **[15]**

Year	Machine P Rs.	Machine Q Rs.
1 st	80,000	2,40,000
2 nd	2,40,000	3,20,000
3 rd	3,20,000	4,00,000
4 th	4,80,000	2,40,000
5 th	3,20,000	1,60,000

The expected rate of return on capital is 10%. The Net Present Value of Rs. 1 @ 10% are given as follows:

Year	1	2	3	4	5
Present value Factor	Rs. 0.909	Rs. 0.826	Rs. 0.751	Rs. 0.683	Rs. 0.621

You are required to appraise the proposals on the basis of

- a) Pay Back Method.
- b) Net Present Value Method.
- c) Average Rate of Return Method.

P.T.O

OR

A company has prepared the following budget estimated for the year 2015-16. [15]

Sales - 15,000 Units
Fixed Cost - Rs. 34,000
Sales Value - Rs. 1,50,000
Variable Cost per unit Rs. 6.

You are required to calculate:

- Profit Volume Ratio
- Break-Even Point (Sales)
- Also calculate the effect of - Decrease of 10% of Selling Price.

Q2) Dabar Ltd. Delhi wishes to arrange overdraft facility with its bankers during the period April to June 2016. When it will be manufacturing mostly for stock. Prepare a cash budget for the above period from the following cost data indicating the extend of bank facilities. The company will require at the end of each month. [15]

- Cost data made available is as follows:

2016 Months	Sales Rs.	Purchases Rs.	Wages Rs.
February	1,80,000	1,24,800	12,000
March	1,92,000	1,44,000	14,000
April	1,08,000	2,43,000	11,000
May	1,74,000	2,46,000	10,000
June	1,26,000	2,68,000	15,000

- 50% credit sales are realized in the month following the sales and the remaining 50% in the second month following. Creditors are paid in the month following the month of purchases.
- Cash at Bank of 1st April 2016 estimated Rs. 25,000.

OR

From the following cost data made available by Better Plastics Ltd., Bangalore, compute the following material variances: [15]

- a) Material Cost Variance
- b) Material Price Variance
- c) Material Usage Variance

Material	Standard		Actual	
	Quantity Units	Price Rs.	Quantity Units	Price Rs.
A	40	10	20	35
B	20	20	10	20
	60		30	

Q3) Short Notes: (Any Two)

[20]

- a) Opportunity Costs
- b) Sales Volume Related Decisions
- c) Cost of Capital
- d) Internal Rate of Return

Total No. of Questions : 3]

P3706

[5064]Ext.-1

M.Com. (Part - I)

MANAGEMENT ACCOUNTING

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Management Accounting'. Explain the role of Management Accountant in effective management practices. **[15]**

OR

What do you mean by 'Ratio Analysis'? Explain the various advantages and limitations of such analysis. **[15]**

Q2) From the following information relating to EXEMCOM Limited, Pune, you are required to prepare a Balance Sheet with as much details as possible : **[15]**

• Current Ratio	1.75
• Liquid ratio	1.25
• Stock turnover ratio	9
• Gross Profit ratio	25%
• Debt collection period	1.5 months
• Reserves to Capital	0.2
• Turnover (Cost of Sales) to Fixed Assets	1.2
• Long term debt to share capital	0.6
• Fixed Assets to Net Worth	1.25
• Sales	Rs. 12,00,000

OR

Mr. WISER has furnished you the following estimated information for the next financial year during which he has intended to produce 1,20,000 units:

- Sales price of the product shall be Rs. 100 by fetching 30% profit on sales.
- The cost consists of : Raw Material Rs. 40, Labour cost Rs. 20 and Overheads Rs. 10.
- 40% of the overheads are variable. The remaining overheads are paid two weeks in arrears.
- Average stock of raw material and finished goods must be equal to the 3 weeks and 2 weeks requirement respectively.
- The Work in Progress will remain in stock for one month for which labour cost and overheads should be considered at 60% and 50% completion stage respectively.
- 25% of the Purchases are made on cash basis while the remaining with one month credit.
- 20% of the sales are made on advance payment of one month while the remaining are made with thirty days credit period.
- Wages are paid on monthly basis.
- Add 10% of your computation for contingencies.

You are required to prepare a statement showing the estimated amount of working capital assuming one month consists of four weeks. [15]

Q3) The following are the Balance Sheets of FUNFLOW Limited, Pune, prepared as on 31st March 2015 and 31st March 2016.

LIABILITIES	31-03-15	31-03-16	ASSETS	31-03-15	31-03-16
Share Capital	11,00,000	12,00,000	Land & Building	10,00,000	9,00,000
General Reserve	2,00,000	2,50,000	Plant & Machinery	5,50,000	7,40,000
Share Premium	----	50,000	Furniture	1,80,000	2,40,000
Profit and Loss A/c	3,20,000	3,00,000	Investments	3,90,000	3,50,000
Bank loan	3,00,000	2,80,000	Sundry Debtors	2,45,000	2,81,000
16% debentures	3,50,000	2,00,000	Stock	86,000	79,000
Sundry Creditors	75,000	65,000	Cash	49,000	40,000
Bills Payables	55,000	70,000	Discount on issue of Shares	5,000	---
Proposed Dividend	1,00,000	1,50,000	Preliminary expenses	55,000	20,000
Provision for Taxation	60,000	85,000			
	-----	-----		-----	-----
	25,60,000	26,50,000		25,60,000	26,50,000\

You are required to prepare Fund Flow Statement with necessary working notes after considering the following information. [20]

- All the fixed assets are depreciated by 10% of the opening balance.
- The 16% Debentures were redeemed at 96.
- During the year Rs. 55,000 are paid by way of taxes.
- Furniture having book value Rs. 50,000 was sold at 30% loss.
- A machine having book value Rs. 40,000 was stolen.
- Investment was sold at 50% profit.

OR

Write notes on the following: (Any Two) [20]

- a) Limitations of management Accounting.
- b) Long Term Solvency Ratios.
- c) Importance of 'Cash Flow Statement'.
- d) Responsibility Centres.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4075

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.-10

M.Com.

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the following definitions given in the Banking Regulation Act, 1949 - **[15]**

- a) Banking [Section 5(b)]
- b) Banking Policy [Section 5(ca)]
- c) Managing Director [Section 5(h)]
- d) Substantial Interest [Section 5(ne)]

OR

What does 'an electronic image of a truncated cheque' mean in the definition of a cheque as under section 6 of the Negotiable Instruments Act, 1881? What are the instances to whom section 138 of the Negotiable Instruments Act, 1881 would not be applicable?

Q2) Explain all the provisions under section 42 of the Reserve Bank of India Act, 1934 pertaining to cash reserves of scheduled banks to be kept with the RBI. **[15]**

OR

Explain all the provisions of Foreign Exchange Management Act, 1999 pertaining to Directorate of Enforcement.

P.T.O.

Q3) Write notes on (Any Two) :

[20]

- a) Functions of a banking company as under section 6 of the Banking Regulation Act, 1949.
- b) 'Payment in due course' as under section 10 of the Negotiable Instruments Act, 1881,
- c) Definitions of "borrower" and "credit information" as under section 45 (A) of the RBI Act, 1934.
- d) Provisions relating to Registrar and Central Registry as under the Securitisation Act, 2002.

Total No. of Questions : 3]

P4075

[5064]Ext.-10

M.Com.

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील खालील व्याख्या सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

- अ) बँकिंग (कलम 5 [बी])
ब) बँकिंग धोरण (कलम 5 [सी ए])
क) व्यवस्थापन संचालक (कलम 5 [एच])
ड) सारभूत हित (कलम 5 [एन इ])

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील कलम 6 मधील धनादेशाच्या व्याख्येतील “ट्रेंकेटेड धनादेशाची इलेक्ट्रॉनिक प्रतिमा म्हणजे काय? कोणत्या बाबींना चलनक्षम दस्तऐवज कायदा 1881 चे कलम 138 लागू होत नाही.

प्रश्न 2) सूचित बँकांनी भारतीय रिझर्व्ह बँकेजवळ ठेवावयाच्या रोख राखीव प्रमाणासंदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील कलम 42 मधील सर्व तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.[15]

किंवा

विदेशी विनिमय कायदा, 1999 मधील अंमलबजावणीचे संचालनालय यासंदर्भातील सर्व तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील कलम 6 मधील बँकिंग कंपनीची कार्ये.
- ब) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील कलम 10 प्रमाणे 'यथाविधी प्रदान'.
- क) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील कलम 45 (ए) मधील 'ऋणको' आणि 'पत माहिती' या व्याख्या.
- ड) तारणीकरण कायदा, 2002 चामधील 'निबंधक' आणि 'मध्यवर्ती नोंदणी कार्यालय' संदर्भातील तरतूदी.

Total No. of Questions : 3]

P4075

[5064]Ext.-10

M.Com.

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Banking Law and Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is an offence of money laundering as under section 3 of the Prevention of Money Laundering Act, 2002? What punishment is proposed under Section 4 of the act for the said offence? Explain in detail the Reserve Bank of India's guidelines that attempt at preventing money laundering. **[15]**

OR

Who is a banker? What do you understand by banker's duty of secrecy of customers' accounts? Under what conditions could this duty of secrecy be waived?

Q2) What risks does a banker face while managing its assets and liabilities? Explain. **[15]**

OR

Define a non performing asset. "Sound lending is a key to no or less non performing assets." Comment.

Q3) Write notes on (Any Two) : **[20]**

- a) Cases under which banker customer relationship could end.
- b) ECS credit and debit transactions.
- c) Classification of banks' assets based on their non performing assets.
- d) Mergers and acquisition in banking sector of India.

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Banking Law and Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 मधील कलम 3 नुसार मनी लॉण्डरिंगच गुन्हा म्हणजे काय? या कायद्याच्या कलम 4 अंतर्गत सदर गुन्ह्यासाठी काय शिक्षा आहेत? मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध करण्यासाठी प्रयत्न करणारी भारतीय रिझर्व्ह बँकेची नियमावली सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

बँकर म्हणजे कोण? बँकरची ग्राहकाच्या खात्यासंदर्भातील गोपनीयता याबद्दलची कर्तव्ये यावरून तुम्हाला काय अर्थ बोध होतो? कोणत्या परिस्थितीत या कर्तव्यांचा अधित्याग होऊ शकतो?

प्रश्न 2) आपल्या मत्ता आणि देणींचे व्यवस्थापन करताना बँकर कोणत्या जोखिमांना सामोरे जातो? स्पष्ट करा. [15]

किंवा

निष्क्रिय मत्तेची व्याख्या द्या. “पैसे समर्पक पणे उसने देणे ही कमी किंवा शून्य निष्क्रिय मालमत्ता असण्याची किल्ली आहे” भाष्य करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) बँकर व त्याचा ग्राहक यांच्यातील परस्पर संबंध संपुष्टात येण्याची उदाहरणे.
ब) ईसीएस क्रेडिट व डेबिट व्यवहार.
क) बँकांच्या मत्तांचे त्यांच्याकडील निष्क्रिय मत्तांच्या आधारे होणारे वर्गीकरण.
ड) भारतातील बँकिंग क्षेत्रातील विलीनीकरण आणि संपादन.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3714

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.-11

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Marketing Techniques

(2013 Pattern) (Paper - I) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What do you mean by marketing environment? Explain Micro External Environmental factors of Marketing. **[14]**

OR

Define the term marketing organization. State importance and types of marketing organization.

Q2) State the meaning of E-Marketing. State and explain different types of web advertising. **[14]**

OR

Define the term Product Mix. Explain different elements of product mix.

Q3) a) Techniques of sells promotion. **[7]**

OR

b) Explain various types of marketing distribution channels.

and

c) Explain the making process of Advertising Budget. **[7]**

OR

d) Explain the different types of web advertising.

P.T.O.

Q4) Write short notes on (any two) :

[8]

- a) Disadvantages of labelling
- b) Product elimination
- c) E-Mail Marketing
- d) Holistic Marketing

Total No. of Questions : 4]

P3714

[5064]Ext.-11
M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED MARKETING
Marketing Techniques
(2013 Pattern) (Paper - I) (Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) विपणन पर्यावरण संकल्पना स्पष्ट करा. विपणन पर्यावरणावर कोणते बाह्य घटक परिणाम करतात. [14]

किंवा

विपणन संघटन म्हणजे काय ते लिहा? विपणन संघटनेचे महत्व व प्रकार लिहा.

प्रश्न 2) ई-मार्केटींग संकल्पना स्पष्ट करा. वेब अॅडव्हरटायझिंगचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [14]

किंवा

उत्पादन मिश्र म्हणजे काय? उत्पादन मिश्रचे विविध घटक सांगा.

प्रश्न 3) अ) विक्रय वृद्धीची विविध तंत्रे स्पष्ट करा. [7]

किंवा

ब) विपणन वितरण साखळीचे विविध प्रकार सांगा.

आणि

क) जाहिरात अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया लिहा. [7]

किंवा

ड) वेब अॅडव्हरटायझिंगचे विविध प्रकार लिहा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) लेबलींगचे तोटे
- ब) उत्पादन नियंत्रण
- क) ई-मेल मार्केटिंग
- ड) होलिस्टीक मार्केटिंग

Total No. of Questions : 3]

P3714

[5064]Ext.-11

M.Com. (Part - I)

ADVANCED MARKETING

Customer Relationship Management & Retailing

(2013 Pattern) (Paper - III)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Customer Relationship Management' and explain the factors responsible for growth of CRM. **[15]**

OR

Explain the changing role of CRM in current marketing scenario.

Q2) Explain the challenges of CRM implementation and essentials of CRM principle. **[15]**

OR

Define 'Retailing'. Explain significance and types of retailing.

Q3) Write short notes on (any four) : **[20]**

- a) Buyer-seller relationship
- b) Types of layouts (stores)
- c) Features of e-CRM
- d) Importance of CRM
- e) Customer profitability

Total No. of Questions : 3]

P3714

[5064]Ext.-11

M.Com. (Part - I)

ADVANCED MARKETING

Customer Relationship Management & Retailing

(2013 Pattern) (Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'ग्राहक व्यवस्थापन संबंध' व्याख्या सांगा आणि ग्राहक व्यवस्थापन संबंधावर/वाढीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आधुनिक विपणन जगतामधील ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'ग्राहक संबंध व्यवस्थापन' राबविण्यासाठीची आव्हाने आणि 'ग्राहक संबंध व्यवस्थापन तत्वाची आवश्यकता स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'किरकोळ व्यापाराची' व्याख्या सांगून त्याचे महत्व व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) ग्राहक-विक्रेता संबंध
ब) स्टोअर्स ले-आऊटचे प्रकार
क) ई-ग्राहक व्यवस्थापन संबंध-वैशिष्ट्ये
ड) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन - महत्व
इ) ग्राहक नफा क्षमता

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3715

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.-12

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

104 : Income Tax

(2013 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of pocket calculator is allowed.*

Q1) Mr. Ramesh is the managing director of. Pune Ltd. His salary and other particulars for the year ending 31-3-2016 are a follows :

	₹
Salary	20,000 pm
D.A.	4,000 pm
Bonus	10,000
Commission on turnover (15-16)	50,000
Employers contribution to RPF	15% of salary
Professional tax paid by company	2,500
Gas, Electricity bills of Ramesh paid by the company	50,000

The company has provided Mr. Ramesh a car (13000cc) which is used by him both for official and personal purposes. The running and maintenance expenses of motor car amounting to Rs. 20,000/- was met by the employer.

His major son is studing in Engg. at Pune. His fees of R.s 50,000/- was paid by employer direct to the insitute.

He has also been provided with a rent free furnished accomodation at pune. The company owns the accomodation. The fairent value of this hous property is Rs. 10,000/- p.m.

P.T.O.

The company has provided a gardener, a security man and a sweeper whose salaries amounting to Rs. 2,000/- pm, Rs. 1,800 pm and Rs. 1,600 pm. respectively have paid by the company. Cost of furniture provided was Rs. 2,00,000/-.

Compute the income under the head 'Salary' of Mr. Ramesh for the assessment year - 2016-17.

OR

Mr. Sadashiv owns three houses, particulars of which are as :

Particulars	House - I	House - II	House - III
	(Let out)	(Let out)	(Let out)
i) Municipal valuation	3,60,000	4,80,000	6,00,000
ii) Fair Rent	3,70,000	4,70,000	6,20,000
iii) Standard Rent	3,80,000	4,65,000	6,30,000
iv) Annual Rent	3,78,000	4,50,000	6,25,000
v) Unverlised Rent. (p.y. 15-16)	15,700	-	-
vi) Period of vacancy	one month	-	-
vii) Municipal taxes	10% of M.V.	10% F.M.V.	10% of M.V.
viii) Date of construction completed	10/4/2003	10/10/2002	10/5/20025
ix) Date of loan taken for construction	16/11/1999	15/7/1998	2/11/1999
x) Interest paid on loan	1,70,000	1,53,000	1,55,000

Find out the income from property for the year 2016-17.

Q2) Mr. Vinod, an employee of PQR Ltd., resident individual furnishes the following information for the year ending 31.3.2016. **[15]**

Sr.	Particular	Amount ₹
1)	Net salary per month	22,775
2)	Income Tax Deducted At source (p.m.)	1,000
3)	Professional Tax deducted at source (p.m.)	225
4)	Commission (Fixed) (p.m.)	50,000
5)	Bonus (p.a.)	1,00,000
6)	Hostel Expenditure Allowance (p.a.) (for two sons and one daughter studing in college)	15,000
7)	Payment of college fees of one son by employer	60,000
8)	Premium on Accident insurance policy paid by Employer	10,000
9)	Income from Business	38,400
10)	Income from Business	60,400
11)	A price from a TV contest	10,000
12)	<u>He received the following :</u>	
	a) Repayment from R.P.F.	15,000
	b) Interest on Income Tax Refund	7,000
	c) Dividend on units of U.T.I.	5,000
	d) L.T.C. G on units of Equity Oriented Fund	50,000
13)	<u>His savings and investments were as follows :</u>	
	a) Contribution to R.P.F.	60,000
	b) Subscription to units of Mutual Fund	12,000
	c) Investment in notified intrastructure Bonds	25,000
	d) Repayment of higher Educaion Loan (Including interest Rs. 40,000/-)	67,000
	e) Repayment of S.O.H.P loan (Interest Rs. 1,30,000/-)	1,70,000

Company provides free conveyance to its employees for the journey between office and residence. Compute his total income and income tax liability for the A.Y. 2015-17.

OR

Mr. Rajesh is the proprietor of a business. The following was the profit & Loss Account of his business for the year ended 31.3.2016. [15]

Profit & Loss Account

Particular	Amount	Particular	Amount
To Office salary	1,90,000	By Gross profit	4,25,000
To Proprietors	60,000	By Profit on sale of residential house (Long Term)	90,000
To General Expenses	45,000	By Bad Debts recovered (Disallowed in earlier years assessment)	24,000
To Telephone Exp.	8,000	By Interest on Govt. securities	14,000
To Bad Debts	11,500	By Dividend (Gross) received from Agr. Comp.	6,000
To Advertisements	8,400	By Interest from Bank Account	2,000
To Fire Insurance Premium	1,500	By Income from Horse racing (Gross)	10,000
To Depreciation	11,700		
To Legal charges	4,000		
To Donation to Delhi University for social Research	10,000		
To Interest on propriet Capital			
To Reserve for future losses	4,000		
To Income Tax Paid on last Assessment	7,100		
To Life Insurance premium	6,000		
To Advance Income Tax	4,000		
To Net Profit	1,76,300		
Total	5,71,000	Total	5,71,000

Further information is given :

- a) General expenses include Rs. 30,000/- paid as compensation to an old employee whose services were terminated as his continuance in service was considered detrimental to the profitable conduct of his business and 1,000/- as help to a poor university student.
- b) A sum of Rs. 5,000/- being cost of a small machine has also been included in general expenses.
- c) The advertisement cost included expenses of Rs. 6,000/- on one wooden show window and Rs. 18,000/- on calendars and diaries.
- d) One fourth of Motor Car Expenses are for personal use of the car.
- e) The depreciation (Excluding of small machine show window) is found to be in excess by Rs. 2,000/-.
- f) Reserve for future losses represent's a demand for sales tax under dispute.
- g) Legal expenses/charges is for defending suit for alleged breach of a trading contract.

Compute taxable profits from business of Mr. Rajesh for the Assessment year 2016-17.

- Q3) a)** Explain the provision for determination of Residential status of individual and HUF. **[10]**

OR

Explain the provision for determination of taxable income of partnership firm and their taxability.

- b) Write short notes on (any two) : **[10]**
- a) Clubbing of Income
 - b) Types of capital Gain
 - c) Previous year & assessment year.
 - d) Incomes exempted U/s. 10.
 - e) Income Tax Slab Rates

Total No. of Questions : 3]

P3715

[5064]Ext.-12

M.Com. (Part - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND TAXATION

Business Tax Assessment & Planning

(2013 Pattern) (Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) The Profit & Loss A/c of P Ltd. for the year ended 31 March 2016, showed a net profit of Rs. 6,00,000/-. **[15]**

- A) The Profit & Loss A/c included in the debit side the following:
- a) Rs. 60,000/- interest paid on money borrowed for extending the company's factory premises, the expansion was however still in progress.
 - b) The depreciation provided in the books Rs. 80,000/-, however the amount computed under the IT Act Rs. 1, 80,000/-.
 - c) Rs. 60,000/- was paid to the company's lawyer for arguing appeals of the company before the Tribunal against levy of penalty for some earlier cases which appeals have been dismissed by the Tribunal.
 - d) Rs. 5,000/- paid for late payment of professional tax as penal interest.
 - e) Rs. 1,500/- being fine imposed by the Municipality for violating their regulations.
 - f) Reserve for bad debts Rs. 45,000/-
- B) The credit side of Profit & Loss A/c included the following:
- a) Dividend from Company's foreign subsidiary in Japan Rs. 40,000/-
 - b) Dividend from Unit Trust of India Rs. 60,000/-
- C) It is also observed that both the opening stock of Rs. 9,00,000/- & closing stock of Rs. 10,80,000/- undervalued by 10% on cost.
- Compute the total income of the company for the assessment year 2016-17.

OR

The Samata Cooperative Society Pune, derives total income from the following sources. [15]

	Rs.
a) Income from processing with aid of Power	80,000
b) Income from collective disposal of labour of its members	95,000
c) Dividend from another cooperative society	70,000
d) Income from house property	80,000
e) Income from other business	77,000
f) Interest on Government Securities	20,000

Determine its taxable income and Tax liability of the Samata Co-operative Society Pune, for the assessment year 2016-17.

Q2) a) Niramay Charitable Trust submits the particulars of its Receipts and outgoings during the previous year 2015-16. [10]

- i) Income from Property held under trust for charitable purposes Rs. 15,00,000.
- ii) Voluntary contribution (Rs. 5, 00,000 will form part of Corpus) Rs. 9,00,000.
- iii) Donations paid to Blind Charitable School Rs. 3, 00,000.
- iv) Scholarship paid to Poor Students Rs. 3, 00,000.
- v) Amount spent on holding free Eye check up camps in Urban slums Rs. 1,50,000.
- vi) Amount set apart for setting up an old age home by March 2019 Rs. 5,00,000.

Compute the total income and Tax liability of the trust for the assessment year 2016-17.

- b) A has been providing services for the last three years and the value of taxable and non- taxable services provided were as under : [5]

Financial Year	Value of taxable services provided Rs.	Value of non-taxalbe service provided Rs.
2012-13	7,40,000	3,20,000
2013-14	14,30,000	6,10,000
2004-15	8,90,000	3,70,000

During the financial year 20 15-16, he has been provided the following services :

Value of taxable services - Rs. 12, 40,000

Value of non-taxable services - Rs, 3, 90,000

Compute his service tax liability.

OR

Q2) What do you mean by Tax Planning and Management? Explain the nature and scope of tax planning and management in the corporate sector. [15]

Q3) Write Short Notes (Any two) : [20]

- a) Income Tax Authorities
- b) Deduction and collection of Tax at source
- c) Assets to be included in Net wealth
- d) Valuation of Taxable services

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4968

[Total No. of Pages : 5

[5064]Ext.-13

M.Com.

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM
Costing Techniques and Responsibility Accounting
(2013 Pattern) (Group - B) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A department of Tek India company attains sales of ₹. 6,00,000 at 80% of its normal capacity. Its expenses are given below : **[15]**

	₹.
Office salaries	90,000
General expenses	2% of sales
Depreciation	7,500
Rent & Rates	8,750
<u>Selling cost :</u>	
Salaries	8% of sales
Travelling exp.	2% of sales
Sales office	1% of sales
Gen. expenses	1% of sales
<u>Distribution cost :</u>	
Wages	15,000
Rent	1% of sales
Other expenses	4% of sales

Draw up flexible budget at 90% and 100% of normal capacity.

OR

P.T.O.

Division A and B are both considering an outlay on new investment projects. [15]

	Div. A	Div. B
Investment outlay	₹. 1,00,000	₹. 1,00,000
Net Return on the new investment	₹. 16,000	₹. 11,000
Current ROI	18%	11%

The company's cost of capital is 13% should the project be accepted or rejected? Evaluate the project by using return on investment (ROI) and Residual Income (RI) as performance measurement of business centre.

Q2) a) Write a note on Zero Base Budget (ZBB). [5]

b) The standard cost of a chemical mixture is as follows : [10]

40% material 'A' at ₹. 20 per kg.

60% material 'B' at ₹. 30 per kg.

A standard loss of 10% input is expected in production. The cost records for a period showed the following usage.

90 kg. material 'A' at a cost of ₹. 18 per kg.

110 kg. material 'B' at a cost of ₹. 34 per kg.

The quantity produced was 182 kgs of good product.

Calculate :

- i) Material cost variance
- ii) Material price variance
- iii) Material usage variance
- iv) Material mix variance
- v) Material yield variance.

OR

- a) Write a note on Responsibility centre. [5]
- b) The standard cost on 'Material' and 'Labour' of the making of a unit of a certain product are estimated as under. [10]

Material 80 kg at ₹. 1.50 per kg.

Labour 18 hrs at ₹. 1.25 per hr.

On completion of the production of a unit, it was found that 75 kg. of material costing ₹. 1.75 per kg has been consumed and that the time taken was 16 hours, the wage rate being ₹. 1.50 per hour.

You are required to calculate

- i) Mat. cost variance
- ii) Mat. price variance
- iii) Labour cost variance
- iv) Labour Rate variance
- v) Labour efficiency variance

Q3) Answer the following questions (Any two) : [20]

- a) Advantages of uniform costing
- b) Merits of Inter-firm comparison
- c) Cost centre & Revenue centre
- d) Reporting to different levels of management

Total No. of Questions : 3]

P4968

[5064]Ext.-13

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Cost Control and Cost System

(2013 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - C)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

- Q1)** a) Define Standard Costs and Standard Costing. **[5]**
b) Discuss the advantages and limitations of Standard Costing. **[10]**

OR

From the following information, compute : **[15]**

- a) Material cost variance
- b) Material price variance
- c) Material usage variance
- d) Material mix variance

Material	Standard Mix	Actual Mix
X	40 kg at Rs. 10 per kg	20 kg at Rs. 35 per kg
Y	20 kg at Rs. 20 per kg	10 kg at Rs. 20 per kg
Z	20 kg at Rs. 40 per kg	30 kg at Rs. 30 per kg

- Q2)** a) Define Fixed Budget and Flexible Budget. **[5]**
b) Differentiate between Standard Costing and Budgetary Control. **[10]**

OR

a) What do you mean variance Analysis? [5]

b) The following figures are extracted from the costing records.

1. Selling price per Unit Rs. 25.00 P.U.
2. Direct Material per Unit Rs. 10.00 P.U.
3. Direct Wages per Unit Rs. 8.00 P.U.
4. Direct Expenses per Unit Rs. 2.00 P.U.
5. Fixed overheads Rs. 90.000

Calculate - [10]

- i) B E P. Sales and Sales to earn a profit of Rs. 25,000.
- ii) B E P. Sales and Sales to earn a profit of Rs. 45,000 if Direct Material cost is reduced by Rs. 4.00 P.U.

Q3) Write short notes on (Any four) : [20]

- a) Differential Cost
- b) Uniform costing
- c) Profit Volume Ratio
- d) Value Analysis
- e) Controllable Costs
- f) Inter Firm Comparison

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3716

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.-14

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Business Environment and Policy

(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term environment. Explain the various aspects of environment. **[15]**

OR

What is regional imbalance? Suggest measures to overcome regional imbalance in India.

Q2) Define the term pollution. Explain the various types of pollution. **[15]**

OR

What is globalisation? State the effects and challenges of globalization.

Q3) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Social injustice
- b) Measures taken by the government for controlling pollution.
- c) Review of two decades of Globalization
- d) Types of environment

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3716

[5064]Ext.-14

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Business Environment and Policy

(2013 Pattern) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) पर्यावरणाची व्याख्या लिहा. पर्यावरणाच्या विविध बाजू स्पष्ट करा. [15]

किंवा

प्रादेशिक असमतोल म्हणजे काय? भारतातील प्रादेशिक असमतोल कमी करण्यासाठी उपाय सुचवा.

प्रश्न 2) प्रदूषण संज्ञेची व्याख्या लिहा. प्रदूषणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

जागतिकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणाची परिणाम आणि आव्हाने विशद करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) सामाजिक अन्याय

ब) प्रदूषण नियंत्रित करण्यासाठी शासनाने केलेल्या उपाययोजना

क) दोन दशकातील आढावा

ड) पर्यावरणाचे प्रकार

Total No. of Questions : 3]

P3716

[5064]Ext.-14

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis

(2013 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - C)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

- Q1)** a) State the importance of public sector in development of nation.
b) State the importance of study of Global Environment.

[15]

OR

- a) Write note on 'Merger and Acquisition'.
- b) Explain the problems faced by small and cottage industries in India.

- Q2)** a) Examine the role of capital market in financial environment of business.
b) Explain the role of cooperative Bank in India.

[15]

OR

- a) State the Techniques of Environmental Analysis.
- b) Write note on Bargaining Power of Suppliers & Buyers.

- Q3)** Write detail notes on (any two) :

[20]

- a) Role of Reliance Group of Industries
- b) Social & cultural Environment - Impact on World Trade
- c) Foreign Investment - Importance
- d) Money market in India.

Total No. of Questions : 3]

P3716

[5064]Ext.-14

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis

(2013 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) देशाच्या विकासामध्ये सार्वजनिक क्षेत्राचे महत्व विशद करा.
ब) 'जागतिक पर्यावरणाच्या' अभ्यासाचे महत्व विशद करा.

[15]

किंवा

- अ) विलीनीकरण आणि संपादन करणे (merger and Acquisition) यांवर माहिती द्या.
ब) भारतातील लघु आणि कुटीर उद्योगांच्या समस्यांचे वर्णन करा.

- प्रश्न 2) अ) व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणांत भांडवल बाजाराच्या भूमिकेचे/कार्याचे परीक्षण करा.
ब) भारतातील सहकारी बँकाची भूमिका स्पष्ट करा.

[15]

किंवा

- अ) पर्यावरण विश्लेषणाच्या पध्दती स्पष्ट करा.
ब) पुरवठादार आणि ग्राहक-खरेदीदार यांची सौदाशक्ती यांवर माहिती लिहा.

- प्रश्न 3) सविस्तर टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) रिलायन्स ग्रुप ऑफ इंडस्ट्रीजचे कार्य
ब) जागतिक व्यापारावर सामाजिक व सांस्कृतिक पर्यावरणाचा प्रभाव
क) परकिय गुंतवणूकीचे महत्व
ड) भारतातील नाणे बाजार

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3717

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 15
M.Com. (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
Financial Management (Group - D)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Funds Flow statement? Discuss its objectives. **[15]**

OR

Define the term Financial Management. Explain in detail the various goals of Financial Management.

Q2) What is Ratio? Explain significance and limitations of Ratios? **[15]**

OR

What is Financial Statements? Explain various types of financial Analysis?

Q3) Write short notes: (Any four) **[20]**

- a) Role of SEBI
- b) Forms of Balance sheet
- c) Capital Expenditure
- d) Sources of Raising Finance
- e) Cash Management
- f) Problem of Receipt Instruments Management.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3717

[5064]Ext.- 15

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management (Group - D)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) निधी प्रवाह विश्लेषण ही संकल्पना स्पष्ट करा. अशा विश्लेषणाची कोणती उद्दिष्टे असतात.[15]

किंवा

वित्तीय व्यवस्थापन या संकल्पनेची व्याख्या द्या. वित्तीय व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) गुणोत्तर प्रमाण म्हणजे काय? गुणोत्तर प्रमाणाचे महत्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [15]

किंवा

वित्तीय विवरणपत्रक म्हणजे काय? वित्तीय विश्लेषणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) से बी ची भूमिका
ब) ताळे बंदाचे नमूने
क) भांडवली खर्च
ड) वित्त उभारणीचे मार्ग
इ) पैशाचे व्यवस्थापन
फ) प्राप्य विपत्र व्यवस्थापनाच्या समस्या

Total No. of Questions : 3]

P3717

[5064]Ext.- 15

M.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION

Elements of Knowledge Management (Paper - IV)

(2013 Pattern)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Knowledge Management? Explain the early forms of Knowledge management? **[15]**

OR

What do you mean by 'Knowledge Sharing'? What are the Strategies for overcoming obstacles in knowledge sharing?

Q2) What do you mean by 'Organisational Learning'? Explain the drives of Organisational Learning? **[15]**

OR

What are the different Knowledge Management Tools? Explain.

Q3) Write short note on: (Any two) **[20]**

- a) Evolution of Knowledge management.
- b) Data and Information.
- c) Knowledge Acquisition.
- d) Organizational Culture.

Total No. of Questions : 3]

P3717

[5064]Ext.- 15

M.Com.

व्यवसाय प्रशासन (Paper - IV)

ज्ञान व्यवस्थापनाची मूलतत्त्वे

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) “ज्ञान व्यवस्थापनाची” व्याख्या द्या. ज्ञान व्यवस्थापनाचे सुरुवातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.[15]

किंवा

“ज्ञान सहभागीता” ही संकल्पना स्पष्ट करून, त्याची व्यूवरचना करताना निर्माण होणारे अडथळे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) “संघटनात्मक शिक्षण’ म्हणजे काय? संघटनात्मक शिक्षणाचे मार्ग स्पष्ट करा. [15]

किंवा

ज्ञान व्यवस्थापनाची विविध तंत्रे कोणती? स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) ज्ञान व्यवस्थापनाची उत्क्रांती
ब) डेटा आणि माहिती
क) माहितीची प्राप्ती
ड) संघटन संस्कृती

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3718

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.- 16

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - II)

Intellectual Property Laws

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the concepts of 'Intellectual Property'. Discuss in brief various kinds of intellectual property rights. **[15]**

OR

Define 'patent'. What are the types of patents? Explain in brief patentable and non patentable inventions.

Q2) What do you mean by 'trade mark'. Explain in detail procedure, duration and effect of registration of trade mark. **[15]**

OR

State the various provision relating to the 'National Bio-diversity Authority' and 'State Bio-diversity Board under the Bio-diversity Act, 2002.

Q3) Write short notes: (Any four) **[20]**

- a) Commercial dimensions of patent
- b) Reliefs for infringement of patents

P.T.O.

- c) Grounds for refusal of registration of trademark
- d) Penalties under the trade marks Act
- e) World Intellectual Property Organisation (WIPO)
- f) Meaning of the terms 'biodiversity' Biological resources' and commercial utilization under the Biodiversity Act, 2002

Total No. of Questions : 3]

P3718

[5064]Ext.- 16

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

कमर्शियल लॉज अँड प्रॅक्टिसेस (Special Paper - II)

बौद्धिक संपदा कायदे (ई)

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.
3) अधिक स्पष्टीकरणासाठी इंग्रजी पेपर पहावा.

प्रश्न 1) 'बौद्धिक संपदा' ही संकल्पना स्पष्ट करा. विविध प्रकारच्या 'बौद्धिक संपदा' हक्कांची थोडक्यात चर्चा करा. [15]

किंवा

'पेटंट' ची व्याख्या लिहा. पेटंटचे विविध प्रकार कोणते? पेटंट मिळविण्यायोग्य व ज्याच्यावर पेटंट मिळणार नाही अशा शोधांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) 'व्यापारी चिन्ह' म्हणजे काय? व्यापारी चिन्हाच्या नोंदणीविषयक पद्धती, कालावधी व परिणामाबाबतच्या तरतूदी सविस्तर लिहा. [15]

किंवा

'राष्ट्रीय जैवविविधता मंडळा' व 'राज्य जैवविविधता मंडळ' याविषयीच्या 'जैव - विविधता कायदा - 2002 मधील तरतूदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) पेटंटची व्यापारविषयक बाजू
- ब) पेटंटच्या उल्लंघनानंतर करावयाची उपाययोजना
- क) व्यापारी चिन्हांच्या नोंदणीस नकार देण्याची कारणे
- ड) व्यापारी चिन्ह कायद्यामधील शिक्षा
- इ) जागतिक बौद्धिक संपदा संघटना
- फ) 'जैवविविधता', 'जैवविविधता संसाधने' आणि 'व्यापारी उपयोगिता' या जैवविविधता कायद्यातील संकल्पनांचा अर्थ

Total No. of Questions : 3]

P3718

[5064]Ext.- 16

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - IV)

Laws Relating to Copyrights & Designs

(2013 Pattern)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the Evolution of Law on Copyright and Scope, objective of Copyright. **[15]**

OR

State the provisions of Design Act, 2000 with reference to Infringement (Piracy) of Registered Design (Sec. 22) and its remedies.

Q2) Explain the term Geographical Indications' who may apply for Registration of Geographical Indications? State the procedure for and duration of Registration of Geographical Indications. **[15]**

OR

Define the term New Plant Variety'. Describe the right of farmers under the Protection of Plant varieties and farmers Rights Act, 2001.

Q3) Answer in brief (Any two) : **[20]**

- a) What. are the terms of Copyright Act as per Section 22 to 29?
- b) State the scope of the plant varieties and farmers rights Act, 2001.

- c) State Infringement and its Remedies as per section 20 to 24 under Geographical Indications of Goods 1999.
- d) Explain copyright in Registered Designs as per section 11 to 20 of the designs Act, 2000.

Total No. of Questions : 3]

P3718

[5064]Ext.- 16

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES (Special Paper - IV)

Laws Relating to Copyrights & Designs

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकार कायद्याची उत्क्रांती, स्वरूप व उद्देश स्पष्ट करा.

[15]

किंवा

नोंदणी केलेल्या आराखड्याच्या चाचेगिरी संदर्भात आराखडा कायदा, 2000 (कलम - 22) अंतर्गत चर्चा करा. व त्यावरील उपाय सांगा.

प्रश्न 2) “भौगोलिक चिन्ह” हि संकल्पना स्पष्ट करा. भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीसाठी कोण अर्ज करू शकतो. नोंदणीची पद्धत, मुदत, नुतनीकरण व पुर्नस्थापना हे कलम 11 ते 18 या प्रमाणे विशद करा.

[15]

किंवा

‘रोपाचा नविन नमुना’ म्हणजे काय? रोपाचे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 अंतर्गत शेतकऱ्यांच्या हक्कांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) मुद्रणाधिकार कायद्या अंतर्गत कलम क्र. 22 ते 29 प्रमाणे कालावधी कोणता?
- ब) रोपे नमूने संरक्षण आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 ची व्याप्ती सांगा.
- क) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 अंतर्गत कलम क्र. 20 ते 24 प्रमाणे उल्लंघन व त्यावरील उपाय स्पष्ट करा.
- ड) आराखडा कायदा 2000 अंतर्गत कलम 11 ते 20 प्रमाणे नोंदणीकेलेल्या मालकाचे हक्क सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3719

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.- 17

M.Com.

CO - OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the Principles of co-operation.

[14]

OR

What are the essential factors of professionalisation of co- operative management. State the problems in making professionalisation of co-operative Management.

Q2) Evaluate the communication mechanism in co-operative organisation in India.

[14]

OR

Describe the federal structure of co-operative Banking in India.

Q3) a) Explain the importance of Co-operative education and training.

[7]

b) Explain the progress of dairy co-operatives in India since 1991.

[7]

OR

a) Explain the importance of Job oriented co-operative training.

b) State the problems of housing co-operatives in India.

P.T.O.

Q4) Write short notes (Any Two)

[8]

- a) Vaikunthbhai Mehata National co-operative Institute.
- b) State cooperative union.
- c) Progress of dairy co-operatives in India since 1991.
- d) Sugar factories and rural development.

Total No. of Questions : 4]

P3719

[5064]Ext.- 17

M.Com.

CO - OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2013 Pattern) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) सहकाराची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

[14]

किंवा

सहकार व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकरणाचे आवश्यक घटक कोणते आहेत? सहकारी व्यवस्थापनाचे व्यावसायिकरण करण्यामधील समस्या सांगा.

प्रश्न 2) भारतातील सहकारी संघटनेतील संज्ञापन यंत्रणेचे मुल्यमापन करा.

[14]

किंवा

भारतातील सहकारी बँक व्यवस्थेच्या संघीय रचनेचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) अ) सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा.

[7]

ब) 1991 पासून भारतातील दुग्धसहकारी संस्थांची प्रगती स्पष्ट करा.

[7]

किंवा

अ) रोजगाराभिमुख सहकार प्रशिक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) भारतातील सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या समस्या सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्था.
- ब) राज्य सहकारी संघ
- क) 1991 पासून भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थांची प्रगती
- ड) सहकारी साखर कारखाने आणि ग्रामिण विकास

Total No. of Questions : 4]

P3719

[5064]Ext.- 17

M.Com. (Part - I)

CO - OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business

(2013 Pattern) (Special Paper - IV) (Semester - II)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the criteria for appraising performance of co-operative Business. **[14]**

OR

What are the problems of Economic and commercial viability of co - operative members.

Q2) Explain in detail business policies and practices of primary Agricultural credit society. **[14]**

OR

State the policies and practices of credit co-operative business in India.

- Q3)** a) Explain the challenges before co-operative Banks in India. **[7]**
b) State the problems of Non - Agricultural credit co-operatives. **[7]**

OR

- a) Discuss the success story of Anand Co-operative Dairy in Gujarat.
- b) State the problems of co-operative sugar industry in India.

Q4) Write short notes (any two)

[8]

- a) Co - operative Business.
- b) Industrial Relation in co-operative Business.
- c) State the role of district co-operative Bank.
- d) Primary Agricultural credit societies.

Total No. of Questions : 4]

P3719

[5064]Ext.- 17

M.Com. (Part - I)

CO - OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business

(2013 Pattern) (Special Paper - IV) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) सहकारी व्यवसायाच्या कामगिरीच्या माहितीचे निकष स्पष्ट करा. [14]

किंवा

सहकारी संस्थेच्या सभासदांची आर्थिक व व्यावसायिक व्यवहार्यतेच्या समस्या कोणत्या?

प्रश्न 2) प्राथमिक शेतीविषयक पतसंस्थेची धोरणे व पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा. [14]

किंवा

भारतातील सहकारी पतसंस्थांची धोरणे व पद्धती सांगा.

प्रश्न 3) अ) भारतातील सहकारी बँकासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा. [7]

ब) अकृषिक सहकारी पतसंस्थेच्या समस्या. [7]

किंवा

अ) गुजरातमधील आनंद सहकारी दुग्ध व्यवसायाच्या यशोगाथेवर सविस्तर चर्चा करा.

ब) भारतातील सहकारी साखर उद्योगातील समस्या सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) सहकारी व्यवसाय
- ब) सहकारी व्यवसायातील औद्योगिक संबंध
- क) जिल्हा सहकारी बँकेची भूमिका सांगा
- ड) प्राथमिक कृषी पतसंस्था

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3720

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 18

M.Com.

ADVANCED BANKING & FINANCE

Central Banking

(Group - G) (Special Paper - II)

(2013 Pattern) (SECTION - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the origin and evolution of Central Bank of the World? [15]

OR

Explain in detail the functions of Reserve Bank of India?

Q2) Spell out in detail the regulations of Foreign Banks in India by the RBI with special reference to [15]

- a) Their establishment
- b) Share capital
- c) Account, Balance sheet and Audit.

OR

Spell out in detail the Regulatory Frame work for Non Bank Finance Companies in India.

Q3) Write short notes (Any two) : [20]

- a) Credit information Bureau of India Limited.
- b) Distribution of currency.
- c) Capital adequacy.
- d) Management of public debt.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3720

[5064]Ext.- 18

M.Com.

ADVANCED BANKING & FINANCE

Central Banking

(Group - G) (Special Paper - II)

(2013 Pattern) (SECTION - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जगातील मध्यवर्ती बँकाचा उगम व उत्क्रांती सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) विदेशी बँकावरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची नियमने - खालील मुद्द्यांना अनुसरून सविस्तर विशद करा. [15]

अ) त्यांची स्थापना -

ब) भाग भांडवल -

क) लेखा, ताळेबंद आणि लेखापरीक्षण

किंवा

भारतातील बँकेतर वित्तीय कंपन्यांसाठीची नियमात्मक चौकट सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) भारतीय पत माहिती विभाग मर्यादित

ब) चलनाचे वितरण

क) भांडवल पूरतेपणा

ड) सार्वजनिक कर्ज व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 3]

P3720

[5064]Ext.- 18
M.Com. (Part - I)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Monetary Policy
(Special Paper - IV) (Group - G)
(2013 Pattern) (SECTION - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in details the role of Reserve Bank of India in industrial finance. **[15]**

OR

Explain the objectives of monetary policy.

Q2) Explain in details the mechanism and effectiveness of variable cash reserve ratio. **[15]**

OR

Explain in brief the promotional role of Reserve Bank of India.

Q3) Write notes on (any two) : **[20]**

- a) High Powered Money.
- b) Monetary policy of Reserve Bank of India in the last five years.
- c) Money supply measures of Reserve Bank of India.
- d) Qualitative instruments.

Total No. of Questions : 3]

P3720

[5064]Ext.- 18
M.Com. (Part - I)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Monetary Policy
(Special Paper - IV) (Group - G)
(2013 Pattern) (SECTION - B)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक वित्तपुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

चलन विषयक धोरणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) रोख राखीव प्रमाणातील बदलाची यंत्रणा व परिणामकारकता स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) उच्च शक्ती पैसा.
ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची गेल्या पाच वर्षातील चलनविषयक धोरण.
क) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे पैशाच्या पुरवठ्याचे मापन.
ड) गुणात्मक साधने.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3721

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 19

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Consumer Behaviour (Special Paper - II)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the importance and need of studying consumer behaviour in marketing. **[15]**

OR

Define the term 'Learning, '. Describe in detail the components (elements) of learning process.

Q2) Define self concept. How self concept develops.? **[15]**

OR

What is Motivation'? Explain the various theories of Motivation?

Q3) Write short notes. (Any Four) **[20]**

- a) Consumer Perception and Brand.
- b) Relationship between Attitudes and Consumer Behaviour.
- c) Women Consumer.
- d) Role of Indian Government in Consumer Protection.
- e) Consumer Research Process.

Total No. of Questions : 3]

P3721

[5064]Ext.- 19

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Consumer Behaviour (Special Paper - II)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) विपणनामध्ये ग्राहक वर्तनाचे महत्व सांगून ग्राहक वर्तन समजून घेण्याची गरज स्पष्ट करा.[15]

किंवा

शिक्षण ही संज्ञा स्पष्ट करा. शिक्षण प्रक्रियेचे घटक सविस्तर विशद करा.

प्रश्न 2) स्व:संकल्पनेची व्याख्या सांगा. स्व:संकल्पना कशा प्रकारे विकसीत होते ते स्पष्ट करा?[15]

किंवा

‘अभिप्रेरण’ म्हणजे काय? अभिप्रेरणाचे विविध सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) ग्राहकाचा दृष्टिकोन आणि ब्रँड.
ब) प्रवृत्ती आणि ग्राहक वर्तन यांचा परस्पर संबंध.
क) स्त्री ग्राहक.
ड) ग्राहक संरक्षणामधील भारत सरकारची भूमिका.
इ) ग्राहक संशोधन प्रक्रिया.

Total No. of Questions : 3]

P3721

[5064]Ext.- 19

**M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED MARKETING
Services Marketing (Group - H)
(2013 Pattern) (Special Paper - IV)**

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Services'. Explain the characteristics of services & origin of services marketing. **[15]**

OR

What is 'Customer Expectation in services? Explain the problems & factors affecting on customer Expectations.

Q2) Explain in detail the concept 'physical distribution / place mix and services marketing. **[15]**

OR

Explain the Role and Importance of people in services marketing.

Q3) Write short notes: (Any Two) **[20]**

- a) Inter - functional conflicts.
- b) Customer centric communication in Banks.
- c) Customer service initiatives taken by Aviation Sector.
- d) Listening to customers through Research.

Total No. of Questions : 3]

P3721

[5064]Ext.- 19

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED MARKETING
Services Marketing (Group - H)
(2013 Pattern) (Special Paper - IV)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'सेवा' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. सेवांची वैशिष्ट्ये व सेवा विपणनाची उत्पत्ती स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सेवांमध्ये ग्राहलांच्या कोणत्या अपेक्षा असतात? ग्राहक अपेक्षांमधील समस्या व ग्राहक अपेक्षांवर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सेवा विपणनातील भौतिक वितरण / स्थान मिश्र आणि सेवा विपणन ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सेवा विपणनातील 'लोक' या संकल्पनेची भूमिका व महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) आंतर कार्यात्मक संघर्ष
ब) बँकामधील ग्राहक केंद्रित संज्ञापन सेवा
क) हवाई वाहतूक क्षेत्राने राबविलेले ग्राहक केंद्रित सेवा उपक्रम
ड) संशोधनामार्फत ग्राहकांना ऐकणे

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3707

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.-2
M.Com.
STRATEGIC MANAGEMENT
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the conceptual framework of Strategic Management. Describe in detail, the various characteristics of strategic management. **[15]**

OR

Define the term strategic choice. Explain the major steps in the process of strategic choice.

Q2) What are the areas / issues in marketing where strategy formulation is required. **[15]**

OR

What is External Environmental Analysis? Explain in detail three main steps in the process of External Environmental Analysis.

Q3) Write short notes (any four) : **[20]**

- a) Financial Strategy
- b) Benchmarking
- c) Disadvantages of strategic planning
- d) SWOT Analysis
- e) Strategic Management Model
- f) Value Chain Analysis.

Total No. of Questions : 3]

P3707

[5064]Ext.-2
M.Com.
STRATEGIC MANAGEMENT
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाची संकल्पनात्मक रचना स्पष्ट करा. व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाच्या विविध वैशिष्ट्यांचे विस्ताराने वर्णन करा. [15]
किंवा
'व्यूहरचनात्मक निवड' या संज्ञेची व्याख्या द्या. व्यूहरचनात्मक निवड प्रक्रियेतील प्रमुख पायऱ्या स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) विपणन व्यूहरचनात्मक सूत्रीकरणातील बाबींची आवश्यकता स्पष्ट करा. [15]
किंवा
बहिर्गत पर्यावरण विश्लेषण म्हणजे काय? बहिर्गत पर्यावरण विश्लेषण प्रक्रियेतील प्रमुख तीन पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) वित्तीय व्यूहरचना
ब) तौलानिक प्रमाणीकरण (बेंचमार्किंग)
क) व्यूहरचनात्मक नियोजनाच्या मर्यादा
ड) स्वॉट विश्लेषण
इ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन प्रतिमान
फ) मूल्य साखळी विश्लेषण

Total No. of Questions : 3]

P3707

[5064]Ext.-2

M.Com.

INDUSTRIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Compulsory)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the relationship between Industrial Development and Economic Development. **[15]**

OR

Explain the factors Influencing Industrial Location.

Q2) Explain the factors affecting Industrial Efficiency. **[15]**

OR

What is industrial imbalance? Explain the causes and effects of industrial imbalance.

Q3) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Significance of Industrial Economics
- b) Industrial productivity
- c) Disinvestment policy
- d) Regional industrial imbalance

Total No. of Questions : 3]

P3707

[5064]Ext.-2

M.Com.

INDUSTRIAL ECONOMICS

(2013 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यातील संबंध स्पष्ट करा. [15]

किंवा

औद्योगिक स्थान निश्चितीवर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक कार्यक्षमतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [15]

किंवा

औद्योगिक असमतोल म्हणजे काय? औद्योगिक असमतोलाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) औद्योगिक अर्थशास्त्राचे महत्व
ब) औद्योगिक उत्पादकता
क) निर्गुंतवणूक धोरण
ड) प्रादेशिक औद्योगिक असमतोल

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3722

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 21
M.Com. (Part - II)
BUSINESS FINANCE
(2013 Pattern) (Compulsory)
(Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) What is 'Business Finance' Explain scope and importance of 'Business Finance'. **[15]**

OR

Meaning, objectives and Limitations of strategic financial planning.

Q2) Describe in detail the advantages and disadvantages of Equity shares. **[15]**

OR

Meaning, measures of dividend policy.

Q3) Write short notes on : (Any two) **[20]**

- a) State the characteristics of Debentures.
- b) Steps of Financial planning.
- c) Advantages and disadvantages of 'short term financing'.
- d) Importance of time value of money.

Total No. of Questions : 3]

P3722

[5064]Ext.- 21

M.Com. (Part - II)

BUSINESS FINANCE

(2013 Pattern) (Compulsory)

(Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यावसायिक वित्त म्हणजे काय? व्यावसायिक वित्ताची व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा.[15]

किंवा

व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाची उद्दिष्ट्ये आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सामान्य भागाची, फायदे - तोटे सविस्तरपणे वर्णन करा. [15]

किंवा

लाभांश धोरण म्हणजे काय? लाभांश धोरणाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) कर्जरोख्यांची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) वित्तीय नियोजनाच्या पायऱ्या.
क) अल्पकालीन कर्जपुरवठ्याचे फायदे - तोटे.
ड) पैशाच्या समय मूल्याचे महत्व.

Total No. of Questions : 3]

P3722

[5064]Ext.- 21

M.Com. (Part - II)

**201 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES
(2013 Pattern) (Compulsory Paper)
(Section - B)**

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Capital Market? Describe in detail the characteristics and participants of capital market. **[15]**

OR

State and describe the various instruments in capital market.

Q2) What is secondary market? Describe in detail the objectives and functions of secondary market. **[15]**

OR

Write a detail note on Bombay Stock Exchange and National Stock Exchange.

Q3) Write short notes on : (Any Two) **[20]**

- a) Credit Rating
- b) Foreign Direct Investment
- c) Functions of SEBI
- d) Establishment of SEBI

Total No. of Questions : 3]

P3722

[5064]Ext.- 21

M.Com. (Part - II)

201 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

(Section - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) कंसातील आकडे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भांडवल बाजार म्हणजे काय? भांडवल बाजाराची वैशिष्ट्ये आणि सहभागी घटकांचे सविस्तरपणे वर्णन करा. [15]

किंवा

भांडवल बाजारातील विविध साधने सांगून वर्णन करा.

प्रश्न 2) दुय्यम बाजार म्हणजे काय? दुय्यम बाजाराची उद्दिष्ट्ये आणि कार्ये सविस्तरपणे वर्णन करा. [15]

किंवा

मुंबई भाग बाजार आणि राष्ट्रीय भाग बाजार यावर सविस्तर टिपणी लिहा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) : [20]

- अ) पत श्रेणी
ब) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक
क) सेबीची कार्ये
ड) सेबीची स्थापना

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3723

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 22

M.Com. (Part - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Important : Section - A and Section - B should be written in separate answer books.*

Q1) Define the term 'Research'. Explain the objectives & features of a Good Research. **[15]**

OR

Define the term 'Sampling'. Explain the key terms in sampling & types of sampling.

Q2) Define the term 'Measurement and scalling'. Explain the types of measurement & scalling. **[15]**

OR

Define the term 'Research Report'. Explain in detail the structure or Layout of Research Report.

Q3) Write short notes (Any two) **[20]**

- a) Importance of Research.
- b) Steps in Research Design.
- c) Processing of Data.
- d) Types of Research Report.

Total No. of Questions : 3]

P3723

[5064]Ext.- 22

M.Com. (Part - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. चांगल्या संशोधनाची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'नमुना निवड' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. नमुना निवडीच्या मुख्य संकल्पना व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'मापन' आणि 'श्रेणीकरण' या संकल्पनेच्या व्याख्या द्या. मापन व श्रेणीकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'संशोधन अहवाल' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संशोधन अहवालाची रचना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) संशोधनाचे महत्व
ब) संशोधन आराखड्याच्या पायऱ्या
क) माहिती प्रक्रियाकरण
ड) संशोधन अहवालाचे प्रकार

Total No. of Questions : 3]

P3723

[5064]Ext.- 22

M.Com. (Part - II)

**INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT
(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (Section - B)**

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Industrial Finance? Explain the external sources of Industrial Finance. **[15]**

OR

Explain the Indias Export - Import policy since 1991.

Q2) What is Libralization? Explain the effects of libralization on Indian Industry. **[15]**

OR

Explain future prospects of IT Industry.

Q3) Write short answers any two. **[20]**

- a) Special Economic zones.
- b) Environmental problems.
- c) Industrial Disputes.
- d) Problems of Multinational corporations (MNCS)

Total No. of Questions : 3]

P3723

[5064]Ext.- 22

M.Com. (Part - II)

INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT
(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (Section - B)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक वित्त म्हणजे काय? औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे बाह्य स्रोत स्पष्ट करा. [15]

किंवा

1991 नंतरचे भारताचे आयात - निर्यात धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) उदारिकरण म्हणजे काय? उदारिकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम विशद करा.[15]

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाचे भवितव्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोनची) [20]

- अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र
ब) पर्यावरण विषयक समस्या
क) औद्योगिक कलह
ड) बहुराष्ट्रीय महामंडळांच्या समस्या

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3724

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.- 23

M.Com.

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Important : Section - A and Section - B should be written in separate answer books.*

Q1) Define the term ' Research'. Explain the objectives & features of a Good Research. **[15]**

OR

Define the term 'Sampling'. Explain the key terms in Sampling & types of Sampling.

Q2) Define the term 'Measurement and Scaling'. Explain the types of Measurement & scaling. **[15]**

OR

Define the term 'Research Report'. Explain in detail the structure or Layout of Research Report.

Q3) Write short notes (Any Two) **[20]**

- a) Importance of Research.
- b) Steps in Research Design.
- c) Processing of Data.
- d) Types of Research Report.

Total No. of Questions : 3]

P3724

[5064]Ext.- 23

M.Com. (Part - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. चांगल्या संशोधनाची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'नमुना निवड' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. नमुना निवडीच्या मुख्य संकल्पना व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'मापन' आणि 'श्रेणीकरण' या संकल्पनेच्या व्याख्या द्या. मापन व श्रेणीक प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'संशोधन अहवाल' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संशोधन अहवालाची रचना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) संशोधन महत्व
ब) संशोधन आराखड्याच्या पायऱ्या
क) माहिती प्रक्रियाकरण
ड) संशोधन अहवालाचे प्रकार

Total No. of Questions : 4s]

P3724

[5064]Ext.- 23

M.Com. (Semester - II)

202 - B : OPERATION RESEARCH

(2013 Pattern) (Credit System)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any two of the following:

[2 × 7 = 14]

- a) Solve the following L.P.P. by graphical method

$$\text{Max.} \quad Z = 3x_1 + 5x_2$$

$$\text{Subject to} \quad 2x_1 + x_2 \geq 7$$

$$x_1 + x_2 \geq 6$$

$$x_1 + 3x_2 \geq 9$$

$$x_1 \geq 0, x_2 \geq 0$$

- b) Show that the following L.P.P. has unbounded solution

$$\text{Max.} \quad Z = 2x_1 + x_2 + 3x_3 + 5x_4$$

$$\text{Subject to} \quad 3x_1 + 4x_2 - 7x_3 + 5x_4 \geq -14$$

$$4x_1 - 3x_2 + 6x_3 + x_4 \leq 11$$

$$7x_1 - 2x_2 + 3x_3 + 10x_4 \leq 30$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

- c) Obtain the initial basic feasible solution using North West Corner Method for the following transportation problem :

Destination					Supply
	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	
Origine					
O ₁	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>4</u>	30
O ₂	<u>4</u>	<u>2</u>	<u>5</u>	<u>9</u>	50
O ₃	<u>20</u>	<u>40</u>	<u>30</u>	<u>10</u>	20
Demand	20	40	30	10	100

Also find the corresponding transportation cost.

Q2) Attempt any two of the following:

[2 × 7 = 14]

- a) Solve the following L.P.P. using simplex method

$$\begin{aligned} \text{Max.} \quad & Z = 2x_1 + 3x_2 + 7x_3 \\ \text{Subject to} \quad & 3x_1 + 2x_2 + 4x_3 \leq 100 \\ & x_1 + 4x_2 + 2x_3 \leq 100 \\ & x_1 + x_2 + 3x_3 \leq 100 \\ & x_1, x_2, x_3 \geq 0 \end{aligned}$$

- b) Solve the following game using dominance principle

		Player B					
		I	II	III	IV	V	
Player A	I	[3	5	4	9	6
	II		5	6	3	7	8
	III		8	7	9	8	7
	IV		4	4	8	5	3
]					

- c) Obtain the initial basic feasible solution of the following transportation problem by Vogel's approximation method.

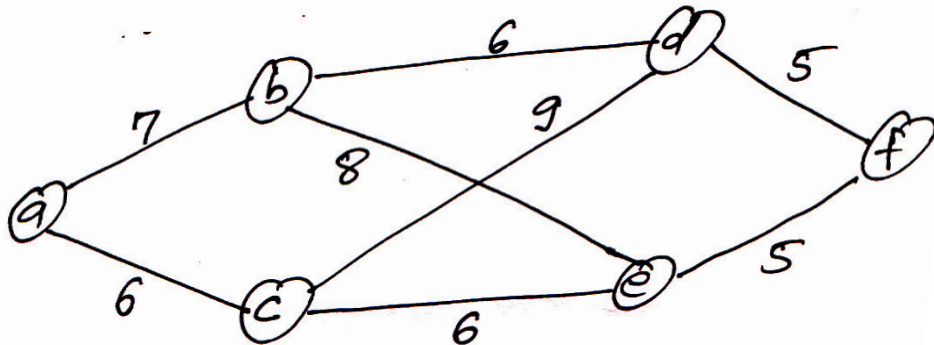
To→ Form ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	<u>23</u>	<u>27</u>	<u>16</u>	<u>18</u>	30
O ₂	<u>12</u>	<u>17</u>	<u>20</u>	<u>51</u>	40
O ₃	<u>22</u>	<u>28</u>	<u>12</u>	<u>32</u>	53
Demand	22	35	25	41	123

Further obtain the optimal solution by MODI method.

Q3) Attempt any two of the following:

[2 × 7 = 14]

- a) Find minimum cost spanning tree for the following Network V :

- b) Consider the problem of assigning four operations to four machines. The assignment cost are given below :

	I	II	III	IV
A	5	7	11	6
B	8	5	9	6
C	4	7	10	7
D	10	4	8	3

Assign the operators to different machines so that total cost is minimized.

- c) Listed in the table are the sequence of activities, together with their predecessors, is given as below :

Activity	Description	Predecessor Activity
A	Open work order	-
B	Get material from X	A
C	Get material from Y	A
D	Turn X on lathe	B
E	Turn Y on lathe	B,C
F	Polish Y	E
G	Assemble X and Y	D, F
H	Pack	G

Draw a network diagram of activities for the project.

Q4) Attempt any two of the following:

[2 × 4 = 8]

- a) While using simplex method, when are the following special cases identified.
 - i) Unbounded solution,
 - ii) Infeasible solution,
 - iii) Degeneracy
 - iv) Multiple optimal solution
- b) Discuss the various steps involved in the application of PERT and CPM.
- c) Explain the following terms with reference to transportation problem.
 - i) Unbalanced T.P.
 - ii) Feasible solution
 - iii) IBFS
 - iv) Dummy Destination

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3725

[Total No. of Pages :3

[5064]Ext.- 24

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Advanced Auditing (Paper - V)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain Preliminary steps that an Auditor will go through before starting Audit of Limited Company. **[15]**

OR

Explain Role of Auditing & Assurance Standard Board in India. **[15]**

Q2) What is Audit Programme? Explain the Importance and Role of Audit Programme. **[15]**

OR

What matters are to be included in the 'Auditors Report' under 'CARO' 2003? **[15]**

- a) Audit of Share Capital Transaction;
- b) Debentures and Other Transactions

Q3) Write Short Notes : (Any Four) **[20]**

- a) Audit of Limited Companies
- b) Corporate Governance
- c) Evaluation of Internal Control.
- d) Computer Information System (CIS)
- e) Audit of Divisible Profit
- f) Powers of Audit Committee.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3725

[5064]Ext.- 24

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

**Recent Advances in Accounting Taxation & Auditing (Paper - VII)
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Extensible Business Reporting Language (XBRL)? State its components and benefits. **[14]**

OR

What is Environmental Awareness? Describe the various Governmental Measures for Environmental Educations and Awareness. **[14]**

Q2) What do you mean by Corporate Governance? Do you Think Indian Corporate Governances is equitable? What steps do you suggest for revising standard of corporate governance? **[14]**

OR

What is Human Resources Accounting? States Importance's of Human Resources Accounting and Development stages of Human Resources Accounting. **[14]**

Q3) a) What are approaches regarding grant received to NGO. **[7]**
b) State the Elements of Business Process Outsourcing. **[7]**

OR

a) State importance of discloser of financial statement. **[7]**
b) State the various types of KPO Services. **[7]**

Q4) Write short Notes (Any Two) :

[8]

- a) Creative Accounting
- b) Government system of Accounting.
- c) CEO/CFO certification
- d) Responsibility Accounting.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3726

[Total No. of Pages :3

[5064]Ext.- 25
M.Com. (Part - II)
ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
203A : Cost Audit
(2013 Pattern)
(Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the contents of Annexure No.1 of Cost Audit Report as per Cost Audit Report Rules, 2014. **[15]**

OR

Write the provisions regarding Maintenance of Cost Records as per The Companies Act, 2013 and as per Cost Audit Rules, December 2014.

Q2) In non-integrated system the profit as per Income Statement differs from that shown by Costing Profit & Loss Account. Explain with example various reasons for such deviation. **[15]**

OR

The following is the Trading and Profit Loss Account of X Ltd.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Material Consumed	23,01,000	Sales (30,000 Units)	48,75,000
Direct Wages	12,05,750	Finished Stock (1,000 Units)	1,30,000
Production Overheads	6,92,250	Work-in-process-	
Administration Overheads	3,10,375	Materials 55,250	
Selling & Distribution Overheads	3,68,875	Wages 26,000	
Preliminary Expenses written off	22,750	Prod. Overheads 16,250	97,500
Goodwill written off	45,500	Dividend Received	3,90,000
Fines paid	3,250	Interest on Bank FD	65,000
Interest on Mortgage	13,000		
Loss on Sale of Machine	16,250		
Taxes Paid	1,95,000		
Net Profit for the year	3,83,500		
Total	55,57,500		55,57,500

P.T.O.

The Costing Profit & Loss Account for the same period is prepared on the following assumptions:

- a) Production Overheads have been charged to work-in-progress at 20% on Prime Cost.
- b) Administration Overheads have been recovered at Rs.9.75 per finished unit.
- c) Selling & Distribution Overheads have been recovered at Rs.13 per unit sold.
- d) The Under or Over Absorption of Overheads have not been transferred to Costing Profit & Loss A/C.

Prepare:

- i) Costing Profit & Loss Account;
- ii) Reconciliation Statement

Q3) Write Short Notes : (Any Two)

[20]

- a) Audit Notes
- b) Liabilities of Cost Auditor
- c) Internal Audit vis-avis Cost Audit
- d) Captive Consumption (CAS 4)

Total No. of Questions : 3]

P3726

[5064]Ext.- 25
M.Com. (Part - II)
ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
203B : Recent Advances in Cost Auditing and Cost System
(Special Paper - VII) (2013 Pattern)
(Section - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is VAT Audit? Explain the methods, applications and scope of VAT Audit. **[15]**

OR

Explain in detail the methodology of implementation of ERP.

Q2) State the objective and scope of Cost Accounting Standards 10 and 11. **[15]**

OR

Explain the concept of Six Sigma. What are steps involved in Six Sigma.

Q3) Answer in brief (Any two) : **[20]**

- a) Write a note on utility of Six Sigma.
- b) What are the advantages & disadvantages of ERP?
- c) What are the problems in Productivity Audit?
- d) Write a note on cover story of “Mandatory Cost Audit and investor Trust” (Journal Sept-2015)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3727

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.- 26

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour

(2013 Pattern) (Special Paper - V) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Describe the components of entrepreneurship training.

[14]

OR

What are the skills required for effective entrepreneurship development?

Q2) Write a detailed note on 'new trends in service sector'.

[14]

OR

What do you mean by post training support? Narrate its necessity and importance.

Q3) Define the term 'entrepreneurship'. What are the problems of entrepreneurship?

[14]

OR

What is the need and importance of trainer - motivator?

P.T.O.

Q4) Write short notes on (Any Two) :

[8]

- a) Social traits of entrepreneur
- b) Business opportunity guidance
- c) Need of entrepreneurship training
- d) Selection of business opportunity

Total No. of Questions :4]

P3727

[5064]Ext.- 26

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour

(2013 Pattern) (Special Paper - V) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) उद्योजकता प्रशिक्षणाचे घटक वर्णन करा. [14]

किंवा

प्रभावी उद्योजकता विकासासाठी आवश्यक कौशल्ये कोणती ते सांगा.

प्रश्न 2) 'सेवा क्षेत्रातील नवीन प्रवाह' यावर सविस्तर टीप लिहा. [14]

किंवा

प्रशिक्षण - पश्चात साहाय्य म्हणजे काय ? त्याची आवश्यकता आणि महत्व काय ते सांगा.

प्रश्न 3) 'उद्योजकता' संकल्पनेची व्याख्या द्या. उद्योजकतेच्या समस्या कोणत्या ते सांगा. [14]

किंवा

प्रेरक - प्रशिक्षकाची गरज आणि महत्व काय ते सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) उद्योजकाची सामाजिक वैशिष्ट्ये
- ब) व्यवसाय संधी मार्गदर्शन
- क) उद्योजकता प्रशिक्षणाची गरज
- ड) व्यवसाय संधीची निवड

Total No. of Questions : 3]

P3727

[5064]Ext.- 26

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Recent Advances in Business Practices & Environment

(2013 Pattern) (Group - C)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

- Q1)** a) Explain Agro - processing policy of Govt. of Maharashtra.
b) State importance of Infrastructure Development policy.

[15]

OR

Critically examine the Retail and Textile policy of Government of Maharashtra.

- Q2)** a) Write detail note on Rajeev Gandhi Udaymi Mitra scheme.
b) Write detail note on working of Gram Udyog Vasahat.

[15]

OR

- a) Explain Importance of Environment Audit.
- b) Write note on Corporate Governance.

Q3) Write detail note on (any two) :

[20]

- a) Corporate Disclosure
- b) Transperency
- c) Urban Haat
- d) Labour Market Information Cell

Total No. of Questions : 3]

P3727

[5064]Ext.- 26

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Recent Advances in Business Practices & Environment

(2013 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) महाराष्ट्र शासनाचे कृषी - प्रक्रिया धोरण स्पष्ट करा.
ब) पायाभूत सुविधा विकास धोरणाचे महत्व विशद करा.

[15]

किंवा

महाराष्ट्र शासनाच्या किरकोळ व्यापार आणि वस्त्रोद्योग धोरणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

- प्रश्न 2) अ) राजीव गांधी उद्यमी मित्र योजनेची सविस्तर माहिती द्या.
ब) ग्राम उद्योग वसाहतीच्या कामगिरीची माहिती द्या.

[15]

किंवा

- अ) 'पर्यावरण अंकेक्षणाचे' महत्व स्पष्ट करा.
ब) 'प्रमंडळीय नियंत्रण' यावर सविस्तर माहिती द्या.

प्रश्न 3) सविस्तर टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

अ) प्रमंडळीय प्रकटीकरण

ब) पारदर्शकता

क) नागरी बाजार

ड) कामगार विपणन माहिती कक्ष

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3728

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.- 27

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION (Special Paper - V)

Human Resource Management (Credit System)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Human Resource Management' (HRM). Explain its nature and scope. **[14]**

OR

Explain the concept of 'Human Resource Management' . Discuss in detail the objectives of HRM.

Q2) What is 'Manpower planning?' Explain the need and objectives of manpower planning. **[14]**

OR

Define the term 'training'. Explain the need and procedure of training.

Q3) Explain the concept of 'Performance Appraisal'. Discuss 'conventional methods of Performance Appraisal'. **[14]**

OR

Define the term 'promotion'. Explain various bases for promotions.

P.T.O.

Q4) Write short notes on (Any Two)

[8]

- a) Human Resource Audit.
- b) Benchmarking.
- c) Advantages of Global Sourcing of Labour.
- d) Evaluation of training programme.

Total No. of Questions :4]

P3728

[5064]Ext.- 27

M.Com. (Semester - III)

व्यवसाय प्रशासन (Special Paper - V)

मानवी संसाधन व्यवस्थापन (Credit System)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' या संज्ञेची व्याख्या करा. त्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [14]

किंवा

'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' ही संकल्पना स्पष्ट करा. मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे यावर सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 2) 'मनुष्यबळ नियोजन' म्हणजे काय? मनुष्यबळ नियोजनाची गरज आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [14]

किंवा

'प्रशिक्षण' या संज्ञेची व्याख्या करा. प्रशिक्षणाची गरज आणि कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'कार्यक्षमता मूल्यांकन' ही संकल्पना स्पष्ट करा. कार्यक्षमता मूल्यांकनाच्या पारंपारिक पद्धती' यावर चर्चा करा. [14]

किंवा

'बढती' या संज्ञेची व्याख्या करा. बढतीचे विविध आधार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) मानवी संसाधन अंकेक्षण
- ब) बेंचमार्किंग
- क) जागतिक स्रोतार्थ
- ड) प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे मूल्यमापन

Total No. of Questions : 3]

P3728

[5064]Ext.- 27
M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
BUSINESS ADMINISTRATION
Recent Advances in Business Administration
(Special Paper - VII) (Group - F)
(2013 Pattern)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the futuristic and strategic approach towards changing business environment. **[15]**

OR

What is Enterprise Resource Planning (ERP)? Explain the tools of ERP.

Q2) What is Acquisition? Explain the role and importance of Acquisition in business. **[15]**

OR

Explain the role of Government and Private institutions in promoting innovations.

Q3) Write short note on (Any two) **[20]**

- a) Significance of Change Management
- b) Re-structuring of Business
- c) Cross - Cultural Management
- d) Features Six Sigma Technique

Total No. of Questions : 3]

P3728

[5064]Ext.- 27

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(Special Paper - VII) (Group - F)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहा.

प्रश्न 1) बदलत्या व्यवसाय पर्यावरणाचे फ्युच्युरिस्टिक व धोरणात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [15]

किंवा

एँटरप्राईस रिसोर्स प्लॅनिंग म्हणजे काय? एँटरप्राईस रिसोर्स प्लॅनिंगची साधने स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यवसाय ताब्यात घेणे म्हणजे काय? व्यवसाय ताब्यात घेण्यामागील भूमिका आणि महत्व स्पष्ट करा. [15]

किंवा

नाविन्यपूर्ण कल्पनांच्या प्रवर्तनामधील सरकारी व खाजगी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) बदलाच्या व्यवस्थापनाचे महत्त्व
ब) उद्योगाची पुनःरचना
क) आंतर सांस्कृतिक व्यवस्थापन
ड) सिक्स सिग्मा तंत्राची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3729

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 28

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
Laws Relating to International Business
(Special Paper - V) (Group - B)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Distinguish between Public and Private International Law. **[15]**

OR

Explain the Adam Smiths' theory of absolute difference in cost related to International Trade.

Q2) Explain clean development mechanism. **[15]**

OR

Explain in detail the jurisdiction of International court.

Q3) Write short notes on. (Any two) **[20]**

- a) India and International law
- b) Brussels Convention, 1968
- c) Kyoto Protocol
- d) Conciliation under United Nations Commission for International Trade Law (UNCITRACL)

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3729

[5064]Ext.- 28

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business

(Special Paper - V) (Group - B)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) सार्वजनिक आणि खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील फरक स्पष्ट करा. [15]
किंवा
ॲडम स्मिथ यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापारासंबंधीचा निरपेक्ष खर्च फरकाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) क्लीन डेव्हलपमेंट मॅकनिझम स्पष्ट करा. [15]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाच्या अंमलाखालील भौगोलिक क्षेत्र सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) भारत आणि आंतरराष्ट्रीय कायदा
ब) ब्रुसेल्स कन्व्हेंशन - 1968
क) क्योटो प्रोटोकॉल
ड) युनायटेड नेशनस् कमिशन फॉर इंटरनॅशनल ट्रेड लॉ (UNCITRAL) अंतर्गत सलोखा (Conciliation)

Total No. of Questions : 3]

P3729

[5064]Ext.- 28

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Recent Advances in Commercial Laws and Practices

(Special Paper - VII) (Group - E)

(2013 Pattern)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the powers of commission prescribed under Competition Act. **[15]**

OR

Define “Limited Liability Partnership” and its nature under Limited Liability Partnership Act.

Q2) Explain the offences & penalties prescribed under Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act”. **[15]**

OR

State the provisions for making an appeal to an Appellate Tribunal having jurisdiction in the matter prescribed under the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act.

Q3) Write short notes on (any 4) : **[20]**

- a) Dissolution of limited liability partnership
- b) Consumer under Competition Act
- c) Central registry

- d) Establishment of tribunal under the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act
- e) Demand Notice
- f) Acts taking place out of India under Competition Act

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3730

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.- 29

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Credit System (Special Paper - V)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is credit? State the importance of Agricultural credit. **[14]**

OR

State the need and functions of primary Agricultural credit societies.

Q2) Define the structure of credit co-operatives. **[14]**

OR

Explain different types of Agricultural credit in India.

Q3) Explain the functions of Regional Rural Bank. **[14]**

OR

State the functions of state co - operative Bank.

P.T.O.

Q4) Write short notes (Any two)

[8]

- a) Objectives of Regional Rural Bank.
- b) Long Term credit.
- c) Non - Agricultural Credit societies.
- d) Problems of credit system.

Total No. of Questions :4]

P3730

[5064]Ext.- 29

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Credit System (Special Paper - V)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) पत म्हणजे काय? कृषी कर्जाचे महत्व सांगा.

[14]

किंवा

प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थांची आवश्यकता व कार्ये प्रतिपादन करा.

प्रश्न 2) सहकारी पतपुरवठा संस्थांची रचना विशद करा.

[14]

किंवा

भारतातील कृषी कर्जाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रादेशिक ग्रामीण बँकेची कार्ये लिहा.

[14]

किंवा

राज्य सहकारी बँकेचे कार्ये प्रतिपादन करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) प्रादेशिक ग्रामिण बँकेची उद्दीष्टे
- ब) दीर्घ मुदतीचा कर्जपुरवठा
- क) बिगर कृषी पतपुरवठा संस्था
- ड) कर्ज विषयक पद्धतीच्या समस्या

Total No. of Questions : 4]

P3730

[5064]Ext.- 29

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

**Recent Trade in Co-operative and Rural development
(2013 Pattern) (Special Paper - VII)**

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.'*

Q1) Explain the causes of sickness of co-operatives India. Suggest measures to eliminate their sickness. **[14]**

OR

Explain the new management technologies to meet the challenges of global competition.

Q2) Explain the role of SHGs in microfinance since 1991. **[14]**

OR

Explain the causes of farmers suicides in India.

Q3) a) Explain the impact of globalisation on processing co-operatives. **[7]**

b) Explain the formation process of SHG. **[7]**

OR

a) Explain the changing nature of co-operative leadership in global era.

b) State the social responsibility of co-operatives.

Q4) Write short notes on (Any two)

[8]

- a) Rural Artizans and SHGs.
- b) Govt. measures for redressing rural problems.
- c) Nature of sickness of co-operatives.
- d) Quality enhancement and six sigma.

Total No. of Questions : 4]

P3730

[5064]Ext.- 29

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Trade in Co-operative and Rural development

(2013 Pattern) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) भारतातील सहकारी संस्थांच्या आजारपणाची कारणे स्पष्ट करा. त्यांचे आजारपण कमी करण्यासाठी उपाय सुचवा. [14]

किंवा

जागतिक स्पर्धेची आव्हाने मिटविण्यासाठी नवीन व्यवस्थापकिय तंत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 1991 पासून सुक्ष्म वित्तपुरवठ्यातील स्वयंसहायता गटांची भूमिका स्पष्ट करा. [14]

किंवा

भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) जागतिकीकरणाचा प्रक्रिया सहकारी संस्थावरील प्रभाव स्पष्ट करा. [7]

ब) स्वयं सहायता गटांच्या स्थापनेची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [7]

किंवा

अ) जागतिक युगातील सहकारी नेतृत्वाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) सहकारी संस्थांची समाजिक जबाबदारी सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) ग्रामिण कारागिर व स्वयंसहायता गट
- ब) ग्रामीण समस्यांच्या निराकरणासाठी सरकारी उपाययोजना
- क) सहकारी संस्थांच्या आजारपणाचे स्वरूप
- ड) गुणवत्ता सुधारणा व सिक्स सिग्मा

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3708

[Total No. of Pages : 5

[5064]Ext.-3
M.Com.
STRATEGIC MANAGEMENT
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the conceptual framework of strategic management. Describe in detail, the various characteristics of strategic management. **[15]**

OR

Define the term strategic choice. Explain the major steps in the process of strategic choice.

Q2) What are the areas / issues in marketing where strategy formulation is required? **[15]**

OR

What is External Environmental Analysis? Explain in detail three main steps in the process of External Environmental Analysis.

Q3) Write short notes (any four) : **[20]**

- a) Financial Strategy
- b) Benchmarking
- c) Disadvantages of strategic planning
- d) SWOT Analysis
- e) Strategic Management Model
- f) Value chain analysis

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3708

[5064]Ext.-3

M.Com.

STRATEGIC MANAGEMENT

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्युहरचनात्मक व्यवस्थापनाची संकल्पनात्मक रचना स्पष्ट करा. व्युहरचनात्मक व्यवस्थापनाच्या विविध वैशिष्ट्यांचे विस्ताराने वर्णन करा. [15]

किंवा

‘व्युहरचनात्मक निवड’ या संज्ञेची व्याख्या द्या. व्युहरचनात्मक निवड प्रक्रियेतील प्रमुख पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) विपणन व्युहरचनात्मक सूत्रीकरणातील बाबींची आवश्यकता स्पष्ट करा. [15]

किंवा

बहिर्गत पर्यावरण विश्लेषण म्हणजे काय? बहिर्गत पर्यावरण विश्लेषण प्रक्रियेतील प्रमुख तीन पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) वित्तीय व्युहरचना
ब) तौलनिक प्रमाणीकरण (बेंचमार्किंग)
क) व्युहरचनात्मक नियोजनाच्या मर्यादा
ड) स्वॉट विश्लेषण
इ) व्युहरचनात्मक व्यवस्थापन प्रतिमान
फ) मूल्य साखळी विश्लेषण

Total No. of Questions : 4]

P3708

[5064]Ext.-3

M.Com.

**BUSINESS STATISTICS
(2013 Pattern) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

SECTION - I

Q1) Attempt any two of the following :

- a) Define normal distribution. State its important properties. Also state limiting relation between binomial distribution and normal distribution.[7]
- b) Find mean and variance of a continuous random variable X whose probability density function is given by

$$f(x) = 6x(1-x), \quad \text{if } 0 < x < 1$$
$$= 0, \quad \text{otherwise} \quad [7]$$

- c) The scores secured by candidates in a certain test are normally distributed with mean 50 and standard deviation 10. Find the probability of candidates scoring. [7]
 - i) Less than 40 marks
 - ii) More than 70 marks
 - iii) Between 40 and 60 marks.

Q2) Attempt any two of the following :

- a) i) A group of 50 men and 60 women was asked to indicate their preference between two brands of perfume.

	Brand A	Brand B
Men	20	30
Women	10	50

Test the hypothesis that preference for a particular brand of perfume is not related to sex at 5% level of significance (L.O.S.).

Given $\chi_1^2 = 3.81, \chi_2^2 = 5.99$, at 5% L.O.S. [4]

- ii) 200 people were attacked by a disease and 180 were survived. can we say that 85% people survive if they are attacked by this disease? Use 5% L.O.S. [3]
- b) i) The average number of misprints per page of a book is 1.5. Assuming the distribution of number of misprints to be poisson. Find the probability that a book contains. [5]
- I) no misprints
II) more than one misprint
- ii) Let $X \sim B(n, p)$. If $n = 25, E(x) = 10$, Find p and var (x). [2]
- c) i) A random variable x has following probability distribution. [4]
X	0	1	2	3	4
$P(x = x)$	K	3K	5K	2K	K
- Find I) K II) $P(x \geq 2)$ III) $P(x < 3)$ IV) $P(x \leq 1)$
- ii) A radar system has a probability of 0.1 of detecting a certain target during a single scan. Find the probability that the target will be detected at least twice in four scans. [3]

Q3) Attempt the following :

- a) The marks scored by students in a certain Examination are normally distributed if 7% of the students scored the marks less than 35 and 89% of the students scored the marks less than 63. Find the mean and standard deviation of the distribution. [7]

OR

- b) Intelligence test on two groups of boys and girls gave following results :[7]

	Mean score	Standard deviation	Sample size
Girls	128	10	125
Boys	122	12	80

Test whether boys and girls are equally intelligent at 5% L.O.S.

- c) The following data shows weekly sales (in lakh Rs.) of a manufacturer before and after the reorganization of the sales policy.

Week	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Before	15	17	12	18	16	13	15	17	19	18
After	20	19	18	22	20	19	21	23	24	24

Test whether the reorganisation of sales policy was effective or not at 5% L.O.S. [7]

OR

- d) Let X be discrete random variable with following probability mass function.

$$P(x = x) = \frac{x}{15}, \quad x = 1, 2, 3, 4, 5$$

$$= 0, \quad \text{otherwise}$$

Find E(X) and Var (2x - 3). [7]

Q4) Attempt any two of the following :

- a) Define Poisson distribution. State two real life situations of poisson distribution. [4]
- b) Explain the terms statistic and parameter. Also define unbiased estimator. [4]
- c) Explain the procedure of to test significance difference between two population proportions. [4]

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3731

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 30

M.Com. (External)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Foreign Exchange (Special Paper - III)

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks for the question.*
- 3) *Section - A and Section - B should be written in separate answer books.*

Q1) What is the meaning of a Non Resident Indian? What are the features of a NRE and NRO account? **[15]**

OR

Explain in detail the structure and working of the Indian foreign exchange market.

Q2) What is the currency futures market? How is it different from the forward market? **[15]**

OR

How is the rupee value determined in the foreign exchange market? What is RBI's role in maintaining stability?

Q3) Write short notes on any two. **[20]**

- a) Revolving letter of credit.
- b) Pre shipment credit.
- c) Authorized Dealers.
- d) FEMA 2000.

Total No. of Questions : 3]

P3731

[5064]Ext.- 30

M.Com. (External)

प्रगत बँक व्यवसाय आणि वित्तपुरवठा
विदेश विनिमय (Special Paper - III)
(2013 Pattern) (Section - A)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सेक्शन A आणि सेक्शन B साठी स्वतंत्र उत्तर पत्रिकांचा वापर करावा.

प्रश्न 1) अनिवासी भारतीय म्हणजे काय? एन आर ई आणि एन आर ओ खात्यांची वैशिष्ट्ये कोणती? [15]

किंवा

भारतातील विदेशी विनिमय बाजाराची रचना आणि कार्यपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) चलन फ्युचर्स बाजार म्हणजे काय? वायदा बाजारापेक्षा तो कसा वेगळा आहे? [15]

किंवा

विदेशी विनिमय बाजारामध्ये रूपयाचे मुल्य कसे निश्चित केले जाते? रूपयाचे मुल्य स्थिर राखण्यामध्ये भारतीय रिझर्व बँकेची भूमिका कोणती?

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) रिव्हॉल्विंग पतपत्र.
ब) नौभरणपूर्व पतपुरवठा.
क) अधिकृत वितरक.
ड) फेमा कायदा 2000.

Total No. of Questions : 3]

P3731

[5064]Ext.- 30

M.Com. (External) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (Group - G) (Section - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is financial inclusion? Explain in detail the RBI guidelines relating to financial inclusion. **[15]**

OR

Explain in detail the technological developments in banks in India.

Q2) What is money market? What is the difference between call, notice and term money market? Explain in detail the call money market in India. **[15]**

OR

Explain in detail the process of book building and reverse book building in Initial Public Offer of shares.

Q3) Write notes on (Any two) **[20]**

- a) Repo and Reverse Repo
- b) Micro Finance and the role of banks
- c) Functions and working of the stock exchanges
- d) Depositories - their role and importance.

Total No. of Questions : 3]

P3731

[5064]Ext.- 30

M.Com. (External) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (Group - G) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील संख्या गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) वित्तीय समावेशन म्हणजे काय? वित्तीय समावेशन संदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या नियमावली सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतीय बँकामधील झालेले तांत्रिक विकास स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) नाणेबाजार म्हणजे काय? मागणीदेय, सूचना आणि अवधि (मुदत) पैसा (नाणे) बाजारांमधील फरक काय आहे? भारतातील मागणीदेय पैसा बाजार सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

रोख्यांच्या प्रारंभिक सार्वजनिक प्रचालनातील पुस्तक बांधणी आणि प्रतिपुस्तक बांधणी प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (फक्त - 2) [20]

- अ) पुनखरेदी दायित्व आणि प्रति पुनखरेदी दायित्व
ब) सुक्ष्मवित्त आणि बँकांची भूमिका
क) रोखेबाजाराची कार्ये आणि कामकाज
ड) निक्षेपस्थान - त्याची भूमिका आणि महत्त्व

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3732

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.- 31

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Paper - V)

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Section A and Section B should be written in separate answer books.*

Q1) Discuss the economic and political factors affecting international market. **[15]**

OR

Define the term 'International Marketing' and explain its scope and objectives.

Q2) Define 'International Marketing Mix'. Explain the factors to be considered in pricing for 'International market'. **[15]**

OR

Explain the recent import and export policies of India.

Q3) Write short notes. (any Two) **[20]**

- a) Functions of World Trade organisation.
- b) Letter of credit to exporters.
- c) Role of EXIM Bank.
- d) Export Business.

Total No. of Questions : 3]

P3732

[5064]Ext.- 31

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Paper - V)

(2013 Pattern) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठ प्रभावित करणाऱ्या आर्थिक व राजकीय घटकांची चर्चा करा.[15]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय विपणनाची व्याख्या देऊन तिची व्याप्ती व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'आंतरराष्ट्रीय विपणन मिश्र' ची व्याख्या द्या. आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत किंमत ठरविताना कोणकोणते घटक विचारात घेतले जातात ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारत सरकारचे नजीकच्या काळातील आयात आणि निर्यात विषयक धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये
- निर्यात दारांना पतपत्र
- एकत्रीय बँकेची भूमिका
- निर्यात व्यवसाय

Total No. of Questions : 3]

P3732

[5064]Ext.- 31

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (Section - B) (Group - H)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the factors to be taken into account while adopting a particular marketing strategy. **[15]**

OR

Explain the concept Sustainable Marketing and Sustainable Development.

Q2) Explain the State the Maharashtra Policy in allowing Foreign Direct Investment (FDI) in Multi - Brand retail. **[15]**

OR

Explain different types of e-marketing websites.

Q3) Write short notes on : (Any two) **[20]**

- a) Global v/s Marketing Strategy
- b) Credit Card Transactions
- c) Importance of Sustainable marketing
- d) Retailing

Total No. of Questions : 3]

P3732

[5064]Ext.- 31

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Special Paper - VII)

(2013 Pattern) (Section - B) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) एखादी विशिष्ट विपणन व्यूहरचना स्विकारताना कोणते घटक विचारात घेतले जातात ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

शाश्वत विपणन आणि शाश्वत विकास या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) मल्टी ब्रॅण्ड रिटेलमध्ये परकीय थेट गंतवणूकीला मान्यता देण्याबाबतचे महाराष्ट्र शासनाचे धोरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

इन्मार्केटिंग वेबसाईड्सचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) जागतिक विरूद्ध विपणन व्यूहरचना
ब) क्रेडिट कार्ड ट्रॅन्झॅक्शन
क) शाश्वत विपणनाचे महत्व
ड) रिटेलिंग

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3733

[Total No. of Pages :3

[5064]Ext.- 32

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

Group - A : ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialized Areas in Auditing

(Special Paper - VI)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Excise Audit? Explain the Audit procedure of Excise Audit 2000.[15]

OR

What are the steps involved in Bank Audit? Explain the Audit procedure of checking of Assets and Liabilities.

Q2) Explain the provision of Multistate Co-operative Societies Act 2002. [15]

OR

What is Government Audit? Explain the role of Controller and Auditor General in India.

Q3) Write Short Notes on : (Any two)

[20]

- a) Review of Internal Audit.
- b) Audit of Charitable Trust.
- c) Audit of Sanctions.
- d) Audit of Local Bodies.

Total No. of Questions : 3]

P3733

[5064]Ext.- 32

M.Com. (Part - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION (Optional)

Case Studies in Advance Accounting and Taxation (New)

(Special Paper - VIII)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any two questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) State with reasons whether the following are capital expenditure or Revenue expenditure [25]

- a) Expenses incurred in connection with obtaining a licence for starting the factory were ₹ 10,000.
- b) Rings & pistons of an engine were changed at a cost of ₹ 5,000 to get full efficiency.
- c) ₹ 2,000 spent as lawyer's fee to defend a suit claiming that the firms factory site belonged to the plaintiff. The suit was not successful..
- d) ₹ 10,000 were spent on advertising the introduction of a new product in the market. the benefit of which will be effective during four years.
- e) A factory shed was constructed at a cost of ₹ 1,00,000. A sum of ₹ 5,000 had been incurred for the construction of the company's temporary huts for storing building materials.

Q2) Discuss the followin cases :

- a) A company purchased a machinery in 2013-14 for ₹ 90 lakhs A balance of ₹ 10 lakhs is still payable to the supplier for the same. The supplier waived off the balance amount during the financial year 2014-15. The company treated it as income and credited to profit & loss account during 2014-15. Whether accounting treatement of the company is correct? comment. [15]

- b) Mr. Pramod has earned net agricultural income from land in Bangladesh ₹ 15 lakhs . He states that the income from agricultural land is exempt U/s. 10(1). Explain whether it is taxable or not. [10]

Q3) The following is the Balance Sheet of Raman & co. Ltd. as on 31.3.2015.[25]

Balance Sheet As on 31.3.2015

Liabilities	₹	Assets	₹
share capital		Land & Building	70,000
1,00,000 shares of ₹1 each	1,00,000	Plant & Mach.	1,75,000
P & L a/c	15,000	stock in trade	1,00,000
Gen Reserve	20,000	S. Defturs	50,000
Development Rebate Res.	10,000	Bills Receivable	5,000
Bank O.D.	2,00,000	Cash at bank	20,000
S. Creditors	50,000		
Bills payable	25,000		
	4,20,000		4,20,000

Calculate :

- Current Ratio
- Quick Ratio
- Fired Assets to long term sourcer of fund
- Amount of working capital
- Current Assets to equity ratio

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P5092

[Total No. of Pages : 4

[5064]-Ext.33

M. Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Management Audit (Paper - VI)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All Questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the term 'Management Audit'. State the Preliminaries and essentials of Management Audit. **[15]**

OR

'Management Audit begins where financial Audit ends.' Explain this statement in light of limitations of financial Audit.

Q2) 'Program Evaluation and Review Technique (PERT) and critical path method (CPM) are essential for cost control in competitive environment'. Do you agree? Discuss in detail. **[15]**

OR

Explain the term 'operational Audit'. Explain the objectives and program for operational audit.

Q3) Write Short notes (any four) : **[20]**

- a) Evaluation of Corporate Image.
- b) Corporate Culture.
- c) Management Audit and corporate Image.
- d) Evaluation of consumer services.
- e) Management Audit program.
- f) Social cost - benefit analysis.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P5092

[5064]-Ext.33

M.Com. (Part - II)

ADVANCED COST AND WORKS ACCOUNTING

Case Studies in Advanced Cost Accounting (Paper - VIII)

(2013 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:-

- 1) *Attempt any two questions from the following.*
- 2) *Figures to the right indicate marks allotted to the respective question.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Case No. 1 (Cost Ascertainment and Reporting System)

You have been appointed as a Cost & Management Consultant by a newly incorporated closely held private limited company engaged in the processing of agro-based products. Your responsibility is to develop Cost Control System so as to enable to effectively ascertain and monitor the cost performance of the products. There is no separate Cost Accounting department. As a cost & management consultant write a report to the management suggesting the various documents along with their formats to be introduced in the system so as to ascertain and control the cost of the products manufactured. Make suitable assumptions in support of your report. **[25]**

Q2) Case No. 2 (Pricing of Services)

- A) You have been asked to find out the Bus Fare per passenger for Pune to Mumbai route. The required data is given below : **[15]**
- i) Distance travelled per day 400kms. to and from including pick-up and drop points at Pune and Mumbai.
 - ii) Working Days in a Month : 25.
 - iii) Capacity of a Bus : 50 passengers
 - iv) Occupancy Ratio : 100 % for 15 days and 80% for remaining 10 days in month.

- v) Cost a Bus : Rs.45 lakhs on which 20% Depreciation is chargeable per annum.
 - vi) Annual Road Taxes : Rs. 1,20,000.
 - vii) Share of general overheads Rs. 1,20,000 per annum.
 - viii) Monthly Garage Rent Rs. 50,000.
 - ix) Salary of Drivers and cleaners Rs. 60,000 per month.
 - x) The average of the bus is 5 kms per liter of diesel and average rate per liter of diesel is Rs. 60/-.
 - xi) The owner aims to earn a profit of 10% per annum on the basic investment.
 - xii) Toll Charges per day Rs. 500.
 - xiii) Cost of Finance is 10% the basic cost of the bus.
- B) Also find out the revised fare if occupancy is 100 % throughout the month. [10]

Q3) Case No. 3

- a) Your management is facing cut-throat competition due to heavy price cuts by the competitors. The option of fixing selling price below the total cost is under consideration. with the help of hypothetical data put a case to the top management showing the economics of selling below the total cost. [10]
- b) The Cost Analysis revealed the following. [15]

Cost Element	Variable Cost as % of Sales	Fixed Cost (Rs.)
Direct Material	32.8	-
Direct Labour	28.4	-
Factory Overhead	12.6	1,89,900
Distribution Overhead	4.1	58,400
General Admn. Overhead	1.1	66,700

Budgeted Sales for the next year Rs. 18, 50,000. Find out :

- i) Break Even sales value
- ii) Profit at the budgeted sales volume, and
- iii) Profit, if actual sales drop by 10%

Q4) Case No. 4

- a) You have been nominated as a member on the Study Group constituted by top management to suggest cost reduction. By careful study of the process of production from management's view point, draft a report to be submitted to your CEO suggesting various areas where cost reduction is possible without compromising on quality standards. **[10]**
- b) From the following data prepare Raw Material Procurement Budget showing quantity and value of raw material to be purchased for the quarter commencing from 1st April, 2017. **[15]**
 - i) One unit of Final Product consumes 10 kgs. of raw material to be purchased at Rs. 120 per kg. with normal process loss of 20%
 - ii) The estimated final output to be produced in the quarter is :
April - 1,000 Units,
May - 1,500 Units,
June - 2,000 Units.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3734

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.- 34

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern (Special paper - VI)

(2013 Pattern) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Entrepreneurship? Explain the role of Government in Entrepreneurship Development. **[15]**

OR

Explain the importance of specialised Institutions in Entrepreneurship Development.

Q2) What is 'Project Identification'? State the importance of project identification in developing new business. **[15]**

OR

Explain the important issues in project management.

Q3) Write short notes. (Any two) **[20]**

- a) Critical Path Method
- b) Project Cost Evaluation
- c) Problems of Entrepreneurship development
- d) Business plan

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3734

[5064]Ext.- 34

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern (Special paper - VI)

(2013 Pattern) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) उद्योजकता म्हणजे काय? उद्योजकता विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

किंवा

उद्योजकता विकासातील विशेष संस्थांचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'प्रकल्प निवड' म्हणजे काय? नविन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प निवडीचे महत्व सांगा. [15]

किंवा

प्रकल्प व्यवस्थापनामधील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) टिकात्मक मार्ग पद्धत
ब) प्रकल्प खर्च मूल्यमापन
क) उद्योजकता विकासाच्या समस्या
ड) व्यवसाय नियोजन

Total No. of Questions : 3]

P3734

[5064]Ext.- 34

M.Com. (Part II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices (Special paper - VIII)

(2013 Pattern) (Section - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any two cases from the following.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) All questions carry equal marks.*

Q1) Bharat Products Ltd. is a big factory with a turnover of Rs.10 crore and with 400 workers. You have been in the office of its Factory Manager, Mr. Kaushik for nearly 40 minutes. During this short period you have found that your conversation with him has been interrupted several times. First it was the office manager who rang him to get his approval for samples of office stationery. Mr. Kaushik sends for the samples. Then comes the ring from a supplier who informs Mr. Kaushik that a particular part of machinery, which is otherwise not available in the market, can be had from him. Mr. Kaushik rings the storekeeper to purchase manager might have placed. Then there is a ring from a customer requesting Kaushik to allow a higher percentage of discount than that promised by the company's sale manager. Kaushik not only turns down the request but also expresses his surprise at the high percentage already allowed by the sales manager. Finally, a foreman enters and complains that a certain part of one machine is broken and it not being available in the stock, the production may sutter. Mr. Kaushik asks the foreman to tell the purchase manager to order the part immediately. **[25]**

Questions :-

- a) Is Mr. Kaushik performing the job of manager?
- b) Identify the problem in above case.
- c) What are your suggestions to improve the managerial style.

Q2) Ratna manufacturing is medium size manufacturing from making are welding equipment, electric motors and generators. The plant design is a typical assembly-line layout. Various components are added to the items as it moves down a conveyor line until the completed produce is assembled. Each worker is assigned to work station along the assembly line and performs a specific task on the item at his station. The tasks are repetitive with the little & flexibility for the employee.

The manufacturing facility itself is too large noisy and poorly ventilated hot in summer and cold in winter. Ther is a little interaction among the employees and supervisors during the day. The management style is authoritarian. There is no employee union, neither their representation in the management. Product quality is a business problem from last few years . Return from customers and complaints are many. Productivity of workers is very low & below standard. Absenteeism is high. The plant was recently purchased by an established group as the owner was of the opinion that it is good desicion to sell out the plant. [25]

Questions :-

- a) Analyse the case
- b) As a incharge of Business who would you justify the decision of sell of plant.
- c) If it would not have been sold, what measures you would have suggest for improvement in working of plant.

Q3) In the Life Insurance Company, two of the sessions in the ten-sessions supervisory development programme are concerned with the importance of communication in managerial success. Near the end of the first session. Ram Dayal, Supervisor of the billing department, volunteered the comment that even though he found the topic to be interesting and agreed that it was important, something vital was missing in the company's training programme. "As a supervisor, my problem is that people just do not know how to listen", he said "with a lot of my people, after I spend a great deal of efforts instructing them as to exactly what to do, they are just as likely to be doing something entirely different when I check on their progress later. What should we do is set up a course in good listening and have all our employees take it. Communication of all types required excellent language, use of proper words and brief explanation. Now-a-days because of technological development the communication is loosing personal touch. Use of technology and selection of media for communication has been considered as very important factor in communication. Many times because of wrong selection of media communication become ineffective. [25]

Questions :-

- a) Analyse the case
- b) 'Listening skill is important in communication' do you agree? Explain in detail.
- c) With the help of case study explain the role of technology in communication.

Total No. of Questions : 3]

P3734

[5064]Ext.- 34

M.Com. (Part II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices (Special paper - VIII)

(2013 Pattern) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) खालील पैकी कोणतेही दोन केसेस सोडवा.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) भारत प्रोडक्टस लि. ही एक मोठी कंपनी आहे. तिथे 400 कर्मचारी काम करतात व कंपनीची उलाढाल 10 कोटी क. आहे. तुम्ही कारखाना व्यवस्थापक श्री. कौशिक याना भेटायला गेले आहात व 40 मिनिटे त्यांच्याशी चर्चा करत आहात. पण या काळात तुम्हाला आढळले की तुमच्या बोलण्यात अनेकदा व्यत्यय आला. पहिल्यांदा, कार्यालय व्यवस्थापकांनी त्यांना फोन करून ऑफिसमधील नेहमीच्या वस्तूंचे नमुने पसंत करण्याची विनंती केली. कौशिक यानी कुणाला तरी नमुने आणायला पाठविले. नंतर एका पुरवठादाराचा फोन आला त्याने कौशिक याना सांगितले की भारत प्रोडक्टसना विशिष्ट यंत्रांचे सुटे भाग हवे होते. ते दुसरी कडे कुठे नाहित तर त्यांच्याकडे उपलब्ध आहेत. कौशिक यानी लगेच संग्रहणगृहाच्या व्यवस्थापकाला सांगून खरेदी व्यवस्थापकांकडे आदेश देण्याची विनंती केली. त्यानंतर एका ग्राहकाचा फोन आला, त्याला कंपनीच्या विक्री व्यवस्थापकाने सांगितल्यापेक्षा कंपनीच्या मालावर अधिक सवलतीची किंमत हवी होती. कौशिक यानी त्याला ठाम नकार दिला. उलट विक्री व्यवस्थापकांनी इतकी सूट दिलीच कशी म्हणून आश्चर्य व्यक्त केले. शेवटी त्यांच्या ऑफिसमध्ये एक फोअरमन थेट आत आला व तक्रार केली की एका यंत्राचा एक भाग तुटला होता व त्याचे सुटे भाग कंपनीच्या स्टोअरमध्ये नाहीत. ते मिळाले नाहित तर उत्पादन बंद होईल. तसेच कौशिक यानी फोअरमनला खरेदी व्यवस्थापकाकडे जायला सांगितले व त्या भागाची मागणी नोंदवायला सांगितले. [25]

प्रश्न :-

- अ) श्री कौशिक हे स्वतःच व्यवस्थापक म्हणून काम पहात आहेत का?

ब) वरील केस मध्ये नेमकी समस्या ओळखा.

क) व्यवस्थापकीय शैलीत सुधारणा करण्यासाठी तुमच्या काय सूचना आहेत?

प्रश्न 2) रत्ना मैन्युफॅक्चरिंग कंपनी ही मध्यम स्वरूपाची उत्पादन कंपनी आहे. ही कंपनी आर्क वेल्डींग उपकरणे, इलेक्ट्रीक मोटार्स आणि जनरेटरचे उत्पादन करते. यंत्र रचना ही असेंब्ली प्रकारात मोडणारी आहे. या प्रकारच्या उत्पादनामध्ये अनेक उपघटक (component) या कनव्हेयर मध्ये उत्पादन प्रक्रियेत समाविष्ट होत असतात. प्रत्येक कामगाराला त्यांच्या कामाच्या प्रक्रियेत सहभागी होण्याचे काम दिले आहे प्रत्येकाला विशिष्ट काम दिले आहे. या प्रक्रियेतील कामे त्याच त्याच प्रकारची (Repetitive) असून त्यामध्ये लवचिकता आहे. प्रत्येक कर्मचाऱ्यासाठी ही लवचिकता आहे.

उत्पादनाचे वातावरण व स्थळ अत्यंत गोंगाटाचे असून अत्यंत कमी प्रकाशाचे आहे. हवा व वातावरण ही प्रतिकूल आहे. (उन्हाळ्यात गरम तर थंडीत थंड आहे) दिवसभरात कर्मचारी / कामगार व पर्यवेक्षक या दरम्यान कमी संवाद असतो. व्यवस्थापनाचा हा प्रकार अधिकार वाणिचा आहे. कामगारांची युनियन नसल्याने व्यवस्थापनातील कामगारांचा सहभाग नगण्य आहे. गत काही वर्षांपासून उत्पादनाची गुणात्मकता कमी दर्जाची आहे. ग्राहकांकडून परत येणारा माल आणि तक्रारी भरपूर आहेत. कामगारांची उत्पादन क्षमता कमी व प्रमाणीत दर्जापेक्षा कमी आहे. गैरहजेरीचे प्रमाण अधिक आहे. हा संयंत्र नुकताच प्रस्थापित औद्योगिक समूहाने खरेदी केला आहे. कारण मालकाची अशी भूमिका होती की यंत्र संयंत्राची विक्री हा योग्य व चांगला निर्णय आहे. [25]

प्रश्न :-

अ) सदरील समस्येचे विश्लेषण करा.

ब) व्यवसायाचा प्रमुख या नात्याने प्रकल्पाची विक्री ह्या निर्णयाचे तुम्ही कसे समर्थन कराल?

क) जर हा प्रकल्प विकला नसता तर त्यामध्ये सुधारणा व्हाव्यात म्हणून आपण कोणत्या सूचना केल्या असत्या?

प्रश्न 3) जीवन विमा कंपनीमध्ये 10 सत्रांच्या सुपरवायझर निकाल कार्यक्रमापैकी दोन सत्र केवळ संदेशवहनाचे व्यवस्थापकीय यशामधील महत्व यावर केंद्रित केले होते. पहिल्या सत्रास अखेरीस रामदयाल, या बील विभागाच्या सुपरवायझरने विधान केले की, सत्रातील सर्व घटक योग्य आहेत, महत्वाचे आहेत. मात्र या कार्यक्रमात काही महत्वाचे वगळले गेले आहे. सुपरवायझर म्हणून माझा प्रश्न असा आहे कि, लोकांना लक्षपूर्वक कसे ऐकावे (Listening) याचे आकलन नाही, असे मत श्री रामदयाल यांनी मांडले. मी जे सांगतो त्यापेक्षा लोक

वेगळीच कामे किंवा वेगळ्या प्रकारे कामे करतात. ज्यावेळेला मी त्यांची प्रगती नंतर तपासतो तेव्हा हे लक्षात येते असे रामदयाल यांनी मत मांडले. त्यामूळे उत्तम आकलन (Listening) साठी कौशल्य प्राप्त व्हावे म्हणून एक उद्बोधन कार्यक्रम ठेवावा. सर्व प्रकारच्या संदेशवहनासाठी उत्तम भाषा अवगत असावी लागते. योग्य शब्द व थोडक्यात स्पष्टीकरणाची गरज असते. अलीकडच्या काळात तंत्रज्ञानाच्या वापरामुळे वैयक्तिक संबंध दुरावत चालले आहेत. तंत्रज्ञानाचा वापर व संदेशवहनाचे माध्यम निवडणे हा संदेशवहनातील महत्वाचा घटक आहे. पुष्कळदा संदेशवहनाचे चुकीचे माध्यम निवडल्याने संदेशवहन प्रभावहीन ठरत आहे. [25]

प्रश्न :-

- अ) सदरील समस्येचे विश्लेषण करा.
- ब) संदेशवहनामध्ये लक्षपूर्वक ऐकणे (Listening) कौशल्य महत्त्वाचे आहे. या विधानाशी आपण सहमत आहात का? विस्ताराने स्पष्ट करा.
- क) केस स्टडीच्या माध्यमातून संदेशवहनामध्ये तंत्रज्ञानाची भूमिका विस्ताराने स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3735

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.- 35

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Organisational Behaviour (Special paper - VI)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Organisational Behaviour'. State the models of organisational Behaviour. **[15]**

OR

State the importance of creating and maintaining organisational culture.

Q2) What is 'Emotional Intelligence'? State the importance of Emotional intelligence in the work place. **[15]**

OR

States the causes and Impact of stress.

Q3) Write notes. (Any two) **[20]**

- a) Impact of Globalisation on organisational Behaviour.
- b) Attributes of personality.
- c) Primary motives.
- d) Conflict management.

Total No. of Questions : 3]

P3735

[5064]Ext.- 35

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Organisational Behaviour (Special paper - VI)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संघटनात्मक वर्तन' व्याख्या द्या. संघटनात्मक वर्तनाची प्रारूपे सांगा. [15]

किंवा

संघटनात्मक संस्कृती निर्मातीचे व जतनाचे महत्व सांगा.

प्रश्न 2) 'भावनिक बुद्धीमत्ता' म्हणजे काय? भावनिक बुद्धीमत्तेचे कार्यस्थळी असणारे महत्व सांगा. [15]

किंवा

ताणतणावाची कारणे आणि परिणाम सांगा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) संघटनात्मक वर्तनावरील जागतिकीकरणाचा परिणाम
ब) व्यक्तीमत्वाची गुण वैशिष्ट्ये
क) प्राथमिक प्रेरके
ड) संघर्ष व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 3]

P3735

[5064]Ext.- 35

M.Com.

CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(2013 Pattern)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any two questions.*
- 2) All question carry equal marks.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Case Study -1

PepsiCo India was facing a major attrition problem with senior executives. It was believed that the executives were exiting the company as they were unable to reconcile with its 'Power of One' (PO1) strategy. The strategy was about merging the beverages wing with the foods division. It was aimed at leveraging the synergetic benefits of selling food and beverages together since consumers tended to buy beverages and snacks together. Five senior executives of PepsiCo India resigned from the company in 2015, joining a stream of colleagues who had left the company following a change in corporate strategy. Even though PepsiCo India had leadership development initiatives in place and had created a talent pool, industry observers felt that the company would have to resolve the attrition issue at the top level with effective people strategies as well as change management initiatives **[25]**

Issues:

- a) Understand the issues and challenges involved in dealing with the employee attrition at PepsiCo
- b) Analyze how PepsiCo can deal with the resistance of employees toward change in its corporate strategy
- c) Explore ways in which PepsiCo can retain its senior executives and make a change in corporate strategy acceptable for them.

Q2) Case Study -2

This case is about Hari Krishna Exports, a diamond and jewellery export and manufacturing company based in Surat (Gujarat, India). Hari Krishna Exports was set up in the year 1992 by Savji Dholakia. His brothers later joined him in the business and in the first year itself the company achieved an annual turnover of Rs 10 million. After that, there was no looking back for the company. Its performance kept improving and it made its presence felt not only in India but in over 35 other countries to which it exported diamonds. On October 21, 2014, the Chairman of Hari Krishna Exports, Savji Dholakia, announced a bonus worth Rs 500 million to 1,268 employees who had contributed to the tremendous growth of the company. The bonus included Fiat Punto cars for 491 employees, jewellery for 570 employees, and part payment (company contribution) for flats for 207 employees.

The company adopted an employee-centric approach, providing the employees and their families with various benefits. Hari Krishna Exports started a 'loyalty program' under which employees who were loyal to the company and contributed to its growth were given special recognitions. These recognitions were not limited to any specific class or position of workers; rather, it covered managers, artisans, and even cleaning staff. This kind of approach helped the company not only to retain employees but also to excel in the business. [25]

Issues :

- a) Understand the value of employees in an organization.
- b) Understand the various policies to motivate employees.
- c) Analyze rewards as a motivational tool.
- d) Recognize the importance of employee contribution to business.

Q3) Case Study -3

The case examines the diversity and talent management practices of the US-based IBM, the leading IT Company in the world. IBM figured in the Fortune magazine's list of "America's Most Admired Companies" in the year 2004. It was appreciated for recruiting and retaining the best talent across the world. IBM actively encouraged recruiting people from various social and cultural backgrounds irrespective of their age, sex or physical status. In the same year, IBM had developed a talent marketplace to effectively manage its workforce. The marketplace supported employees to find the most suitable job across different organizational units within the company.

Experts felt that the talent management initiatives of IBM would help it to gain competitive advantage in the long run as talent is the key differentiator in the IT industry. [25]

Issues:

- a) To provide an understanding of diversity and its significance at the work place
- b) To provide insights on how an organization can leverage diversity to gain competitive advantage
- c) To understand the concept of talent management and its importance
- d) To provide insights into how talent management initiatives can complement an organization's recruitment and retention policy

Total No. of Questions : 3]

P3735

[5064]Ext.- 35

M.Com.

CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) केस क्रमांक - 1

पेप्सीको इंडीया कंपनीमध्ये वरिष्ठ पातळीवरील कार्यकारी अधिकारी वर्ग व्यवस्थापकीय कामकाज पूर्ण करताना आपल्या पदावरील कामकाजात महत्वाची श्रेष्ठ व्यक्ती नक्की कोण याबाबत सर्वांनाच हा प्रश्न सतावत होता. अध्यातच कंपनीतील काही अधिकारी वर्ग कंपनी सोडून बाहेर पडत होते. व याचे कारण म्हणजे कंपनीचे एकछत्री कारभारामुळे घेतल्या गेलेल्या निर्णयाबरोबर व व्यवसायिक व्यूहरचनेबरोबर या अधिकारी वर्गास ताळमेळ साधता येत नव्हता.

कंपनीने ग्राहकांची गरज / मागणीनुसार व्यवसायिक व्यूहरचना करताना पाणी सोडून सर्व पेये विभाग व खाद्यपदार्थ विभाग एकत्र करून एकत्रित साठा ठेऊन व्यवसाय वाढ करण्याबाबतचा निर्णय घेतला. सन 2015 मध्ये कंपनीच्या 5 वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी आपल्या पदाचा राजीनामा देऊन कंपनी सोडली आणि कंपनीच्या व्यवसायिक व्यूहरचना बदलाशी समन्वय साधता न आल्यामुळे पूर्वी कंपनी सोडलेल्या अधिकाऱ्याबरोबर एकत्र आले.

पेप्सीको कंपनी ने आपल्या कंपनीमध्ये वरिष्ठ पातळीवरील अधिकाऱ्यांसाठी नेतृत्व गुण वाढीसाठी केलेले प्रयत्न व्यवस्थापन तंत्रातील बदलाशी समन्वय साधण्यासाठी व प्रतिभावंत / कुशल अधिकारी वर्गासाठी जोडून ठेवणारी यंत्रणा उभारून देखील उद्योग निरिक्षकांचे मते कंपनीने व्यवस्थापनाचे वरिष्ठ पातळीवरील काम करणाऱ्या अधिकाऱ्यांच्या प्रश्नांचा विचार करावा व यासाठी कार्यक्षम व्यक्तींना एकत्र आणणेसाठी आपल्या व्यवस्थापन धोरणात बदल करावा.

[25]

Issues:

- अ) पेप्सी को कंपनीमधील कामगारांशी संबंधीत चर्चेचे विषय व मानवी संसाधनाशी संबंधीत आव्हाने समजावून घ्या.
- ब) पेप्सीको कंपनीच्या कार्पोरेट व्यूहरचना बदलाना होणाऱ्या कामगार विरोधाला कंपनी कशी सामोरी जाईल याची मीमांसा / विश्लेषण करा.
- क) कंपनीचे वरिष्ठ पातळीवरील अधिकारी वर्ग कंपनीच्या व्यूहात्मक बदलाशी जुळवून घेतील व कंपनी सोडून बाहेर न जाता कंपनीमध्येच राहतील यासाठी कंपनीने कोणत्या मार्गाचा अवलंब करावा असे आपणास वाटते. स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) केस क्रमांक - 2

केसक्रमांक 2 ही 'हरिकृष्ण एक्सपोर्ट' या हिरे जवाहीरे उत्पादन व निर्यात क्षेत्रात काम करणाऱ्या भारतातील गुजरात राज्यातील 'सुरत' या शहरातील कंपनीबाबत आहे.

'हरिकृष्ण एक्सपोर्ट' ही कंपनी श्री सावजी ढोलकीया यांनी सन 1992 मध्ये स्थापन केली. नंतर त्यांचे बंधु त्यांच्या व्यवसायामध्ये सहभागी झाले आणि पहील्याच वर्षी कंपनीने 10 कोटी रूपयांची वार्षिक उलाढाल पूर्ण केली. तदनंतर कंपनीला मागे वळून पाहण्याची वेळचा आली नाही. कंपनीचे वाढीचा आलेख कायमच उंचावत गेला व भारतातच नव्हे तर जगातील 35 देशामध्ये हिऱ्याची निर्यात होऊ लागली.

दि. 21/10/2014 रोजी कंपनीचे अध्यक्ष श्री सावजी ढोलकीया यांनी आपल्या 1268 कामगारांना 500 दशलक्ष रूपयांचा बोनस जाहीर केला. यामुळे कामगारवर्गाचे अभूतपूर्व सहकार्य कंपनीचे मोठ्या प्रमाणावरील वाढीस साह्यभूत ठरले. बोनसमध्ये 491 कामगारांना फियार - पंरोकार 570 कामगारांना सोने / जवाहीरे आणि 207 कामगारांचे घरासाठी (सदनिका) कंपनीने निम्मा वाटा उचलला - कंपनीने कामगार केंद्रीत विचार करून कामगारवर्ग व त्यांचे कुटूंबीयाना विविध लाभ मिळवून दिले.

'हरिकृष्णा एक्सपोर्ट' यांनी कंपनीप्रती एकनिष्ठ / इमानदार कामगारांसाठी कार्यक्रम सुरू केला व त्या अंतर्गत जो कामगार कंपनीशी एकनिष्ठ असेल त्याला विशेष दर्जा / सन्मान दिला. सदरचा सन्मान हा केवळ विशिष्ट वर्गातील व दर्जाचे कामगारांसाठी न ठेवता या अंतर्गत व्यवस्थापक कलाकार आणि स्वच्छता करणाऱ्या कामगारांना देखील दिला. अश्या प्रकारे कामगारांना जवळ करण्याचा विचार कामगारांना कंपनीमध्ये केवळ कायम स्वरूपी राहणेच नव्हे तर कंपनीच्या व्यवसाय वाढीसाठी देखील उपयुक्त ठरला. [25]

Issues:

- अ) संघटनेतील मानवी संसाधन (कामगार) वर्गाचे योगदान / सहभाग समजून घ्या.
- ब) कामगारांना प्रेरणा मिळावी यासाठी करावयाच्या विविध उपाययोजना.

- क) कामगारांना कामाप्रती प्रेरणा। प्रवृत्त करणेकामी बक्षीसी देणे.
- ड) व्यवसाय वाढीमध्ये कामगारांच्या सहभागाचे महत्व समजून सांगा.

प्रश्न 3) केस क्रमांक - 3

केसक्रमांक 3 ही अमेरिका - स्थित आयबीएम (IBM) या माहिती व तंत्रज्ञान क्षेत्रात काम करणाऱ्या कंपनीमधील 'तज्ञ व्यवस्थापन पद्धती' व व्यवसायिक दिशा / मार्ग ठरविणेबाबत असून सदरची कंपनी आयटीक्षेत्रात जगभरात नवाजलेली कंपनी आहे. मी सन 2004 मध्ये फॉर्च्युन मासिकाने केलेल्या पाहणीमध्ये / सर्वेक्षणामध्ये अमेरिकेतील सर्वांचे स्तुतीला पात्र ठरलेली कंपनी ठरली. जगातील प्रतिभावंताची, कुशल कामगारांची नेमणूक व त्यांचे नोकरीतील सातत्य या साठी सदरची कंपनी ओळखली गेली. (IBM) आयबीएम ने कामगार भरती करताना त्यांचे वय, लिंग वा शारिरिक क्षमता / पात्रता यांचा विचार न करता त्यांचे सामाजिक व सांस्कृतिक कार्यामध्ये काम करणाऱ्या वा पार्श्वभूमी असलेल्या व्यक्तींची नेमणूक केली. याच काळात कंपनीने मानवी संसाधनाचा योग्य वापर करण्यासाठी तज्ञाची व्यवसायिक ठिकाणे मार्गदर्शनासाठी सुरू केली या मार्गदर्शन केंद्रामार्फत कंपनीमधीलच विविध विभागामध्ये आपणासाठी सर्वात योग्य अश्या विभागामध्ये काम शोधणे या कामगारांना साह्यभूत ठरले.

निरिक्षक / सल्लागारांचे आयबीएम मते कंपनीच्या 'तज्ञ व्यवस्थापन पद्धती' नुसार नैसर्गिक देणगी व प्रतिभा असलेले चांगल्या प्रकारचे मानव संसाधन कंपनीस भविष्य काळात प्राप्त होईल व तोच (IBM) व इतर कंपनीमधील (IT company) फरक स्पष्ट करील. [25]

Issues:

- अ) व्यवसायिक दिशा / मार्ग ठरवणे बाबत माहिती जाणून घेणे व कामाच्या ठिकाणी त्याचे असलेले महत्व समजावून सांगा.
- ब) स्पर्धात्मक बाजारपेठेमध्ये जास्तीत जास्त फायदा मिळविणेसाठी व्यवसायिक संघटनेने व्यवसायातील मालाचा साठा करताना कोणत्या मार्गाचा अवलंब करावा यावर दृष्टीक्षेप टाका.
- क) 'तज्ञ व्यवस्थापन पद्धती' ही संकल्पना व तिचे महत्व समजावून घ्या.
- ड) 'तज्ञ व्यवस्थापन पद्धती' - धोरणामुळे औद्योगिक संघटनेतील कामगार नेमणूक व कामावर स्थिर (टिकणे) याबाबतच्या धोरणास साह्यभूत ठरतो. स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3736

[Total No. of Pages : 8

[5064]Ext.-36

M.Com. (Part - II)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

**World Trade Organization - Norms & Practices
(2013 Pattern) (Special Paper - VI) (Section - A)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is International Trade Organization? Explain the International Economics relations before and after the Second World War. **[14]**

OR

Explain a Historical overview of GATT to WTO.

Q2) Explain the objectives and functions of WTO Trading system. **[14]**

OR

What do you know about WTO accession? State the Current status of individual accession.

Q3) a) Explain the Schedule of Concessions (Art-II) as per GATT 1994. **[7]**

b) Explain the Anti-dumping agreements (Art-VI) as per GATT 1994? **[7]**

OR

a) What are the Elements of dispute settlement as per WTO Dispute Settlement Mechanism?

b) Explain the establishment of panels and there terms of references of panels Dispute Settlement Mechanism.

P.T.O.

Q4) Short Notes (Any Two) :

[8]

- a) Structure of WTO.
- b) International trade and human rights.
- c) Functions of panels as per WTO dispute settlement mechanism.
- d) Developing countries and WTO.

Total No. of Questions :4]

P3736

[5064]Ext.-36

M.Com. (Part - II)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

World Trade Organization - Norms & Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - VI) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्नांचे गुण उजवीकडील अंक दर्शवितात.
3) अधिक स्पष्टीकरणासाठी इंग्रजीपेपर पहावा.

प्रश्न 1) आंतर राष्ट्रीय व्यापार संघटना म्हणजे काय? दुसऱ्या महायुद्धाच्या पूर्वी व नंतर आंतर राष्ट्रीय आर्थिक संबंध स्पष्ट करा. [14]

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेच्या अनुषंगाने गॅट (GATT) चा ऐतिहासिक आढावा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) जागतिक बाजार संघटनेचे उद्देश आणि कार्ये स्पष्ट करा. [14]

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेचे अॅक्सेशन बाबत आपणास काय माहित आहे? वैयक्तिक अॅक्सेशनची सद्यस्थिती सांगा.

प्रश्न 3) अ) गॅट कायदा 1994 अंतर्गत "सवलतीचे परिशिष्ट" (कलम दोन) स्पष्ट करा. [7]

ब) अँटी डम्पिंग ठराव स्पष्ट करा (गॅट कायदा 1994 अंतर्गत कलम सहा प्रमाणे) [7]

किंवा

- अ) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निराकरण पद्धतीच्या कार्य पद्धतीची मूलतत्वे कोणती ?
- ब) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निराकरण पॅनलच्या स्थापने बाबत च्या अटी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) जागतिक व्यापार संघटनेची रचना
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार व मानवी हक्क
- क) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निराकरण पद्धतीच्या पॅनलचे कार्य सांगा.
- ड) विकसनशिल देश आणि जागतिक व्यापार संघटना

Total No. of Questions : 4]

P3736

[5064]Ext.- 36

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

**CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS &
PRACTICES**

(2013 Pattern) (Section - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. one is compulsory.*
- 2) *Solve any two questions from other 3 questions.*

Q1) Write short notes on (Any two) :

[10]

- a) Objectives of case study method.
- b) E-Governance
- c) World Trade Organisation

Q2) Rajaram Shinde wrote a novel named 'India in 21st Century'. The Novel was published in the year 2011. Atmaram released a film named 'Mera Hindustan' in the year 2013. However Rajaram Shinde file a case in court of law stating that 'Mera Hindustan' was totally based on the novel 'India in 21st Century'. Rajaram also demanded to ban the release of the film. However Atmaram argued that the film 'Mera Hindustan' is totally based on his own story. And some of the events in the film may be identical to the novel of the Rajaram Shinde is merely a coincidence.

Analyse the case and state the possible outcome of the judgement by the court with reasons.

[20]

Q3) Shri. S. P. Morgan started using the Mark "container" as a trade mark for his freight containers. He spent a large amount on the advertisement of such freight containers, so that they become very popular in the market. After ten years, he applied for registration on the ground that his freight containers acquired 100% distinctiveness. The registrar refused registration of the trade mark objecting that the trade mark was descriptive word directly indicating the nature and character of the goods of the trader. Discuss the case with reference to the relevant provisions necessary for the registration of trade mark and advise Shri. S. P. Morgan to defend the registrar's objection. [20]

Q4) Shri. Sameer is a scientist in space research. He discusses a scientific principle with his colleagues. One of the colleagues, Shri. P.C. Sharma uses the principle and invents working device based on same principle. Another colleague Shri. A. K. Bhat who was instrumental in suggesting Manner of putting in place the arrangement of the device, claims himself that he is true and first inventor and applies for patents. Discuss in detail - [20]

- a) Relevant provisions of patent law for patent.
- b) Is Shri. A.K. Bhat entitled to apply for the patent or not?
- c) In case not, who out of the three can apply for the patent?

Total No. of Questions : 4]

P3736

[5064]Ext.- 36

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CASE STUDIES IN COMMERCIAL LAWS &
PRACTICES

(2013 Pattern) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आवश्यक.
2) उर्वरीत प्रश्नांमधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) टिपा लिहा.(कोणत्याही दोन) [10]

- अ) समस्या अभ्यास पद्धतीचे उद्देश
ब) इ - प्रशासन
क) जागतिक व्यापार संघटना (W.T.O.)

प्रश्न 2) राजाराम शिंदे यांनी 'इंडिया इन 21st सेंचुरी' (एक विसाव्या शतकातील भारत) नावाची कादंबरी 2011 मध्ये लिहून प्रकाशित केली. आत्माराम यांनी 'मेरा हिंदूस्थान' नावाचा सिनेमा 2013 मध्ये प्रदर्शित केला. मात्र राजाराम शिंदे यांनी न्यायालयात असा दावा, दाखल केला की 'मेरा हिंदूस्थान' हा सिनेमा पूर्णपणे त्यांची कादंबरी 'एक विसाव्या शतकातील भारत', यावर आधारित आहे. राजाराम यांनी चित्रपटाच्या प्रदर्शनावर बंदीची मागणी केली. 'मेरा हिंदूस्थान' हा सिनेमा पूर्णपणे आत्माराम यांनी लिहीलेल्या कथेवर आधारित आहे अशी भूमिका मांडली काही घटनातील साम्य हा निव्वळ योगयोग आहे असे कोर्टात सांगितले. सदर केसचे विश्लेषण करून, न्यायालयीन निकालाचे कारणासहित अनुमान करा. [20]

प्रश्न 3) श्री. एस. पी. मॉरगन यांनी आपल्या 'भाडोत्री कंटेनर्स' साठी 'कंटेनर्स' या चिन्हाचा व्यापारी चिन्ह म्हणून वापर करण्यास सुरुवात केली त्या व्यापारी चिन्हाच्या जाहिरातीवर त्यांनी प्रचंड

खर्च केला. त्यामुळे त्या चिन्हाला बाजारपेठेत फार प्रसिद्धी मिळाली दहा वर्षांनंतर त्या भाडोत्री कंटेनर्स ला शंभर हक्के भिन्नदर्शक नाविन्यता प्राप्त झाल्यामुळे त्यांनी ट्रेड मार्क्स नोंदणी साठी अर्ज केला. तथापि, व्यापारी चिन्ह हे स्पष्टी करणात्मक शब्द असून तो शब्द व्यापाऱ्याच्या मालाचे स्वरूप व गुणवैशिष्ट्ये दर्शवितो, या हरकतीवर निबंधकाने त्या व्यापारी चिन्हाची नोंदणी नाकारली आहे.

या समस्येच्या संदर्भाने व्यापारी चिन्ह नोंदणी विषयीच्या आवश्यक असणाऱ्या तरतूदींची चर्चा करा. आणि निबंधकाच्या हरकतीस प्रतिवाद करण्यासाठी श्री. मॉरगन यांना मार्गदर्शन करा. [20]

प्रश्न 4) श्री. समिर हे अंतराळ संशोधनातील एक शास्त्रज्ञ आहेत. ते आपल्या सहकार्यांसोबत एका शास्त्रीय मुलतत्वाची चर्चा करित असतात, त्यांच्या सहकार्या पैकी श्री. शर्मा यांनी या मुलतत्वाचा अवलंब करून त्याच्या आधारे एका अंतरीक उपकरणाचा शोध लावला. त्यांचे दूसरे सहकारी श्री. भट हे साधनिक असून त्यांनी त्या उपकरणाच्या अंतरीक्ष उड्डाणासाठी यांत्रिक कार्यपद्धतीचे निर्देशन केले त्यामुळे त्या उपकरणाचे ते खरे व प्रथम संशोधक आहेत, असा दावा करून पेटंट मिळविण्यासाठी त्यांनी अर्ज केला आहे. [20]

सविस्तर चर्चा करा.

अ) पेटंट कायद्याच्या पेटंट मिळविण्यासाठीच्या तरतूदी.

ब) श्री. भट यांना पेटंटसाठी अर्ज करण्याचा अधिकार आहे कि नाही?

क) जर नसेल, तर तिघांपैकी पेटंटसाठी कोण अर्ज का शकेल?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3737

[Total No. of Pages : 11

[5064]Ext.- 37

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

204 - F : Co-operative & Rural Banking System

(Special paper - VI)

(2013 Pattern)

(SECTION - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the types of crop loan system.

[14]

OR

What is NPA? State its norms and impact on performance of co-operative credit institutes.

Q2) Discuss the functions of MSC Bank.

[14]

OR

Explain the progress and problems of MSC Bank.

Q3) a) Explain the organisational structure of NABARD.

[7]

OR

Explain the functions of NABARD.

b) Evaluate the procedure refinance to co-operatives from NABARD. **[7]**

OR

Explain the norms of refinance to co-operative from NABARD.

P.T.O.

Q4) Write short notes (Any Two)

[8]

- a) Historical background of NABARD.
- b) Funding of RBI to co-operatives.
- c) Role of RBI in co-operative credit.
- d) Performance of National federation of Agricultural and Rural Development Bank.

Total No. of Questions : 4]

P3737

[5064]Ext.- 37

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

204 - F : Co-operative & Rural Banking System

(Special paper - VI)

(2013 Pattern)

(SECTION - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पीक कर्ज पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा. [14]

किंवा

निष्क्रिय मालमत्ता म्हणजे काय? त्याची मानके आणि सहकारी पतसंस्थांच्या कामगिरीवरील त्याचा परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या कार्याची चर्चा करा. [14]

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची प्रगती व समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) नाबार्डची संघटन रचना स्पष्ट करा. [7]

किंवा

नाबार्डची कार्ये स्पष्ट करा.

ब) सहकारी संस्थांना नाबार्डचा पुनर्वित्त पुरवठा पद्धतीचे मूल्यमापन करा. [7]

किंवा

नाबार्ड कडून सहकारी संस्थांना होणाऱ्या पुनर्वित्त पुरवठ्याची मानके स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]

- अ) नाबार्डची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
- ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचा सहकारी संस्थांना निधी पुरवठा
- क) सहकारी पतपुरवठ्यातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका
- ड) शेती आणि ग्रामीण विकास बँकाच्या राष्ट्रीय संघाची कामगिरी

Total No. of Questions : 3]

P3737

[5064]Ext.- 37

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies in Co-operation and Rural Development

(2013 Pattern)

(SECTION - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any two questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Analyse the following case and answer the questions.

[25]

Kataraj Dairy cooperative sangh, a leading cooperative dairy sangh engaged in collection and distribution of milk with products such as milk powder, shreekhand, ghee, butter etc. The Board of Directors of this Dairy sangh has to take decision on the following issues.

As an Expert in cooperative field how you would guide them?

There are two milk collection cooperative functioning in the Shirur Taluka, which have a daily milk supply quota of 10,000 liters and 15,000 liters respectively from Katraj District Dairy cooperative sangh. Both these collection cooperatives, however, regularly, fail to fulfill their allotted quota. Kataraj cooperative sangh's veterinarian has already reported that the milk animals in the Shirur Taluka are undernourished and low milk field breed.

A third collection cooperative has been formed and has also applied for the supply quota of 13,000 liters to the Kataraj Dairy cooperative sangh.

Under the circumstances, whether the third dairy also be allotted a supply quota it has asked.

Review questions

- a) Which steps are necessary to increase the milk supply from Dairy cooperatives located in Shirur Taluka.

- b) Give your advice about acceptance the proposal of third Dairy cooperatives.
- c) Is it possible to Kataraj Dairy cooperative sangh, to retain their customers.

Q2) Analyse the following case and answer the questions.

[25]

Varana Super Bazar, registered under the Maharashtra cooperative societies Act, is a leading consumer store with a chain of 15 branches spread over the entire Kolhapur District. Total 500 employees are working in different branches and head office.

Shri Naik, the Chief Accountant and Head of Accounts Department, has 35 employees working under him. A part from this staff, 15 Branch managers and their accountants also report to him. The entire staff inform the nearly areas with little exposure to the recent trends in the accounting practices. Shri Naik, with approval of the consumer store's Board of Directors, has finalised a massive plan of computerization of personnel, accounts, purchase and sale departments. For this purpose, he has entrusted the execution of this plan to Satyam Pande, the assistant manager and chief liaison officer in the account department.

Shri Satyam Pande's responsibility is to help the consultants hired for system design and to see the whole process of computerization is according to the plan. Computerization plans have received mild resentment from the staff who are required to work late to facilitate the computerization experts. Also, after the plan is implemented the staff responsibilities would change considerably and they may require undergo training. There would also be substantial organisational restructuring. The staff is worried about the continued security of their jobs. They have, therefore, met Shri Naik and expressed their concerns. Shri Naik asked Shri Satyam Pande to handle these emerging issues, in addition the computerisation work already entrusted to him.

Review questions

- a) If you were Satyam Pande, how would you deal with the staff and ensure their cooperation and acceptance of the plan?
- b) What steps the Board of Directors should take to ensure that such a major organisational change has minimized negative impact on the staff mind set, their work output and workplace behaviour?

Q3) Analyse the following case in detail and answer the questions. **[25]**

In the V.V. Patil cooperative sugar factory, New managing Director joined recently. He observed that annual increments are given on subjective consideration. There did not exist any system of performance appraisal. The new managing director evolved a scientific system of performance appraisal and also designed new pay-scales and grades according to their performance and efficiency.

The policy was welcomed by all employees. When the increments were declared general opinion of all employees was good about the new system and rewards. However office Bearers of the internal union were unhappy. In the past, due weightage was given to them being union members, But under new system, no such differentiation was made. They approached the chairman and reminding him the cooperation they extended during the past and especially in the strike recently withdrawn. The chairman declared special increments to twelve such office bearers of the union. It resulted disparity in the juniors and seniors.

The complaints were received by the managing director who forwarded them to the chairman who refused to entertain. The Senior employees, getting lesser increments decided to leave the company in group. The threat was disregarded by the sugar factory. The ultimate result was the mass - resignation of over 25 senior employees, crucially playing role technical areas.

Review questions

- a) Analyse role of the chairman in granting special increments to union office bearers.
- b) Could the incidence of mass - resignations have been averted due to individual counselling? Who should have done that job?
- c) What would be the ideal solution in such situation where by both parties are satisfied?

Total No. of Questions : 3]

P3737

[5064]Ext.- 37

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies in Co-operation and Rural Development

(2013 Pattern)

(SECTION - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) पुढील केसचे विश्लेषण करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[25]

कात्रज डेअरी सहकारी संघ ही एक आघाडीची डेअरी संस्था असून ती दुधाचे संकलन व वितरण करीत आहे. त्याच बरोबर दुग्धपावडर, श्रीखंड, तूप, लोणी इ. सारख्या दुग्ध पदार्थांचे वितरण करीत आहे. संचालक मंडळाला पुढील प्रश्नासंबंधी निर्णय द्यावयाचा आहे. सहकारातील एक तज्ञ म्हणून आपण त्यांना कसे मार्गदर्शन कराल ?

शिरूर तालुक्यामध्ये दुधाचे संकलन करणाऱ्या दोन सहकारी संस्था आहेत. कात्रज सहकारी संघाने त्यांना अनुक्रमे 10,000 लिटर्स व 15,000 लिटर्स दुध पुरवठा करण्याचा कोटा ठरवून दिलेला आहे. पंरतू दोनही संस्था ठरवून दिलेल्या कोट्याप्रमाणे दुधपुरवठा करण्यास नेहमीच अपयशी ठरलेल्या आहेत. कात्रज डेअरी सहकारी संघाच्या पशुवैद्यकांनी याबाबत आपला अहवाल संस्थेला दिलेला आहे. त्यानुसार या तालुक्यातील दुभत्या जनावरांची दुध देण्याची क्षमता कमी आहे, तसेच या जनावरांना दिलेल्या चाऱ्यांमधून योग्य त्या प्रमाणात घटक द्रव्ये मिळत नाहीत. याच तालुक्यात दुधाचे संकलन करणारी तिसरी सहकारी संस्था स्थापन झाली असून कात्रज डेअरी सहकारी संघाकडे या संस्थेने 13,000 लिटर्स दुध पुरवठा करण्याबाबत विचारणा केली आहे. अशा परिस्थितीत त्यांनी विचारणा केल्या प्रमाणे या तिसऱ्या सहकारी दुध संकलन केन्द्रास कोटा ठरवून द्यावा काय ?

प्रश्न :-

- अ) शिरूर तालुक्यातील डेअरी सहकारी संस्थाकडून दुधाचा पुरवठा वाढविण्यासाठी कोणती पाऊले उचलावीत ?

ब) तिसऱ्या सहकारी संस्थेचा प्रस्ताव स्वीकारण्याबाबत सल्ला द्या.

क) कात्रज सहकारी डेअरी संघाला आपल्या ग्राहकांचे प्रमाण आहे तितकेच ठेवता येईल काय?

प्रश्न 2) पुढील केसचे विश्लेषण करून प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[25]

वारणा सुपर बझार ही संस्था ग्राहक भांडारातील एक अग्रणी संस्था असून या संस्थेची नोंदणी महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियमानुसार झाली आहे. या संस्थेच्या साखळी पद्धतीच्या 15 शाखा व मुख्यकार्यालय आहे. एकूण 500 कर्मचारी ग्राहक भांडाराच्या विविध शाखेत व मुख्यालयात कार्यरत आहेत.

श्री नाईक लेखा विभागाचे विभागप्रमुख असून ते मुख्य लेखापाल आहेत. त्यांच्या विभागात 35 कर्मचारी कार्य करतात. या कर्मचाऱ्या व्यतिरिक्त 15 ग्राहक भांडाराचे शाखा व्यवस्थापक आणि तेथील अकाउंटन्ट सुद्धा त्यांच्या कडेच अहवाल पाठवितात. सर्व कर्मचारी आसपासच्या परिसरातील असून लेखाकर्म क्षेत्रातील नविन प्रवाहाबाबत त्यांना फारशी माहिती नाही. श्री नाईक यांनी ग्राहक भांडाराच्या संचालक मंडळाची मान्यता घेऊन मनुष्यवळ विभाग, खरेदी विभाग, आणि विक्री विभागासाठी व्यापक अशी संगणकीकरणाची योजना तयार केली. वरील प्रमाणे संगणकीकरणाच्या योजनेची अंमलबजावणी करण्याच्या उद्देशाने ही जबाबदारी श्री सत्यम पांडे यांचे कडे सोपविण्यात आली. श्री पांडे हे सहाय्यक व्यवस्थापक असून लेखा विभागाचे समन्वयक अधिकारी आहेत.

श्री सत्यम पांडे यांची मुख्य जबाबदारी अशी आहे की त्यांनी संगणकीकरणासाठी आलेल्या सल्लागारास मदत करणे, त्यांचे कडून संगणकीकरणाची प्रणाली तयार करवून घेणे तसेच नियोजित योजनेप्रमाणे संगणकीकरणाची प्रक्रिया होते आहे किंवा नाही याकडे लक्ष देणे. संगणकीकरणाच्या योजनेला काही कर्मचाऱ्यांकडून अल्पसा नकारात्मक प्रतिसाद मिळाला. त्यांना संगणक तज्ञाकडे काम करावे लागणार होते प्रामुख्याने अशाच कर्मचाऱ्यांची अल्पशी नकारात्मक भूमिका होती. त्याच प्रमाणे योजनेची अंमलबजावणी सुरू झाल्यानंतर कर्मचाऱ्यांच्या जबाबदारीमध्ये जाणवण्याइतपत बदल होणार होता, तसेच त्यांना प्रशिक्षणही घ्यावे लागणार होते. तसेच संघटनात्मक पुनर्रचनेतही मोठ्या प्रमाणात बदल होणार होते. कर्मचारी त्यांच्या नोकरी बदल शासक होते. त्यामूळे कर्मचाऱ्यांनी श्री नाईक यांची भेट घेवून त्यांनी त्यांची बाजू सांगितली. श्री नाईक यांनी श्री सत्यम पांडे यांना ही केस हाताळण्यास सांगितले. संगणकीकरणाच्या कामाबरोबर ही नवीन अनुसांगिक प्रश्न हाताळण्याचे काम त्यांना करावे लागणार आहे.

प्रश्न :-

- अ) समजा तुम्ही सत्यम पांडे असाल तर तुम्ही कर्मचाऱ्यांना कसे डिल (Deal) केले असते? तसेच त्यांचे सहकार्य आणि संगणकीकरणाच्या योजनासाठी कशी स्वीकृती मिळविली असती?
- ब) मोठ्या प्रमाणातील संघटनात्मक बद्दल, कर्मचाऱ्यांवर कमीतकमी परिणाम, त्यांची नकारात्मक भावना, कामकाज, कार्यस्थळावरील वर्तणूक या बाबत संचालक मंडळाने कोणती पाऊले उचलावित?

प्रश्न 3) केसचे सविस्तर विश्लेषण करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[25]

प्रवरा सहकारी साखर कारखान्यामध्ये नुकतेच नवीन व्यवस्थापकीय संचालक हजर झाले. त्यांना निरीक्षणातून असे लक्षात आले की, वार्षिक वेतनवाढ व्यक्तीनिष्ठ पद्धतीने दिली जाते. कामगिरीचे मूल्यमापन करण्यासाठी कोणतीही व्यवस्था नव्हती. नवीन व्यवस्थापकीय संचालकाने शास्त्रिय पद्धतीने कामगिरीचे मूल्यमापन करण्याची पद्धती सुरू केली. तसेच कामगिरी आणि कार्यक्षमतेनुसार नवीन वेतन श्रेणी आणि ग्रेड्स तयार करण्यात आल्या या धोरणाचे सर्व कर्मचाऱ्यांनी स्वागत केले. ज्यावेळेस वेतनवाढी जाहीर करण्यात आल्या त्यावेळेस सर्वसाधारणपणे नवीन वेतनवाढी व बक्षिसे याबद्दल कामगारांचे सर्वसाधारण मत चांगले होते. तथापी अंतर्गत कर्मचारी संघटनेचे पदाधिकारी नाराज होते. या अगोदर संघटनेचे सभासद पदाधिकाऱ्यांना महत्व दिले जात होते परंतू नवीन पद्धतीमध्ये असा कोणताही भेदभाव ठेवलेला नव्हता. त्यांनी चेअरमनची भेट घेतली आणि त्यांच्या लक्षात आणून दिले की, विशेषतः नुकत्याच माघार घेतलेल्या संपकाळात त्यांनी कसे सहकार्य केले होते. चेअरमन यांनी कर्मचारी संघटनेच्या 12 पदाधिकाऱ्यांना विशेष वेतनवाढ जाहीर केली. त्यामूळे कनिष्ठ व वरिष्ठ कर्मचाऱ्यांच्या वेतनामध्ये तफावत / असमानता निर्माण झाली. त्यानुसार व्यवस्थापकीय संचालकांकडे तक्रारी आल्या व त्यांनी सर्व तक्रारी चेअरमनकडे पाठविल्या परंतू त्यांनी तक्रारी नाकारल्या, वरिष्ठ कर्मचाऱ्यांना कमी वेतनवाढ मिळाली असल्याने त्यांनी एकत्रित रित्या कंपनी सोडून जाण्याचे ठरविले. प्रवरा साखर कारखान्याने कामगारांच्या या धमकीचा विचार केला नाही. त्याचा परिणाम म्हणून 25 कर्मचाऱ्यांची सामूहिक राजीनामे दिले. हे सर्व तांत्रिक विभागामध्ये महत्वाची भूमिका बाजावित होते.

प्रश्न :-

- अ) संघटनेच्या पदाधिकाऱ्यांना विशेष वेतनवाढ मंजूर करतांना चेअरमनच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा ?
- ब) व्यक्तिगत स्तरावर समोपदेश (चर्चा करून) सामूहिक राजिनाम्याची घटना टाळता येणे शक्य होती काय ? हे काम कोणी करणे आवश्यक होते ?
- क) दोनही घटक समाधानी होतील असे आदर्श उत्तर कोणते आहे ?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3738

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.- 38

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance (Group - G)

(2013 Pattern) (Credit System) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the types of International Banking Offices. **[15]**

OR

Explain the types of instruments of International Money Market.

Q2) What are International Debt and Equity Markets? Explain the types of Bonds in the International Debt Market. **[15]**

OR

Explain the objectives and operations of International Monetary Fund.

Q3) Write notes on (any two) **[20]**

- a) New Exchange Rate System
- b) Convertible and Non-convertible Currency
- c) American Depository Receipts and Global Depository Receipts
- d) Origin of Bank for International Settlements

P.T.O.

Total No. of Questions :3]

P3738

[5064]Ext.- 38

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance (Group - G)

(2013 Pattern) (Credit System) (Special Paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भातील मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय बँकींग कार्यालयाचे प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय नाणेबाजारातील सांधनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय कर्ज व समभाग बाजार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कर्ज बाजारातील बाँड्सचे प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय नाणे निर्धाचे उद्दिष्ट्ये व कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) नवीन विनिमय दर पद्धत
ब) परिवर्तनीय आणि अपरिवर्तनीय दालन
क) अमेरिकन डिपॉसिटरी रिसिट्स व ग्लोबल डिपॉसिटरी रिसिट्स
ड) बँक फॉर इंटरनॅशनल सेटलमेंट्सचा उगम

Total No. of Questions : 3]

P3738

[5064]Ext.- 38

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Studies in Banking and Finance (Group - G)

(2013 Pattern) (Special Paper - VIII)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Solve any two cases from the following given three cases.*
- 2) *All cases carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Suppose you are Branch Manager of a Bank. How will you solve the following cases? **[25]**

- a) Mr. Ajay has current Account in Bank and persistently issues cheques without sufficient balance.
- b) Mr. Kishor deposit a cheque dated 21st April 2016 on 10th April 2016 for payment.
- c) A customer deposit a cheque dated 1st April 2016 on 15th April 2016 for Payment.
- d) A Depositor deposit a cheque dated 1st March 2016 on 15th Feb. 2016 for payment.
- e) A customer deposit a cheque dated 1st Jan. 2016 on 1st March 2016 for Payment.

Q2) Mr. Ravi has a saving Bank Account with State Bank of India. His saving Bank Account Balance is ₹ 20,000, with reference to this give explanatory answer the following. **[25]**

- a) What is Bank Customer?
- b) What is Banker?
- c) Explain the relation of Banker and customer as debtor and creditor.
- d) How does a Banker act as a trustee?
- e) Is State Bank of India issue Debit Card to Mr. Ravi?

Q3) Mr. Pratik holds 1000 shares of Bajaj Ltd. and 200 shares of IDBI Bank Ltd. He open Demat Account for depositing these shares. Give your comments in following situations. **[25]**

- a) What do you mean by National Securities Depository Ltd.?
- b) What is Demat Account?
- c) Where Demat Account should be open?
- d) How many shares do you need to open Demat Account?
- e) Can Mr. Pratik deposit both shares in on Demat Account?

Total No. of Questions : 3]

P3738

[5064]Ext.- 38

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Studies in Banking and Finance (Group - G)

(2013 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) खालील पैकी कोणत्याही दोन उदाहरणे सोडवा.
 - 2) सर्व उदाहरणांना समान गुण आहे.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आपण बँकेत मॅनेजर आहात असे समजून पुढील उदाहरणे कसे हाताळाल? [25]

- अ) श्री अजय यांचे बँकेत चालू खाते असून, खात्यात पुरेशी रक्कम शिल्लक नसतांना जाणून बुजून ते धनादेश काढतात.
- ब) श्री किशोर यांनी 21 एप्रिल 2016 ला देय्य असलेला धनादेश 10 एप्रिल 2016 ला प्रदाना साठी बँकेत सादर केला.
- क) एका ग्राहकाने 1 एप्रिल 2016 ला देय्य असलेला धनादेश 15 एप्रिल 2016 ला प्रदाना साठी बँकेत सादर केला.
- ड) एका ग्राहकाने 1 मार्च 2016 ला देय्य असलेला धनादेश 15 फेब्रुवारी 2016 ला बँकेत प्रदानासाठी सादर केला.
- इ) एका ग्राहकाने 1 जानेवारी 2016 ला देय्य असलेला धनादेश 1 मार्च 2016 रोजी प्रदाना साठी बँकेत सादर केला.

प्रश्न 2) श्री रवि यांचे स्टेट बँक ऑफ इंडियात बचत खाते आहे. त्यांच्या बचत खात्यात रूपये 20,000 शिल्लक आहेत. या संदर्भात पुढील परिस्थीत स्पष्टीकरणात्मक उत्तर लिहा. [25]

- अ) बँक ग्राहक म्हणजे काय ?
- ब) बँक म्हणजे काय ?
- क) बँक व खातेदाराचे सावकार व कर्जदार हे संबंध आहे ते स्पष्ट करा.
- ड) बँक विश्वस्थ म्हणून कशा प्रकारे कार्ये करते ?
- इ) श्री रवि यांना स्टेट बँक ऑफ इंडिया डेबिट कार्ड देईल ?

प्रश्न 3) श्री प्रतिक यांनी बजाज लीमीटेडचे 1000 भाग व आय डी बी आय बँक मर्यादितचे 200 भाग धारण केलेले आहे. त्यांनी हे भाग ठेवण्यासाठी डीमॅट खाते उघडलेले आहे. पुढील परिस्थितीत तूमचे स्पष्टीकरण द्या. [25]

- अ) राष्ट्रीय प्रतिभूती ठेवघर म्हणजे काय ?
- ब) डीमॅट खाते म्हणजे काय ?
- क) डीमॅट खाते कोठे उघडतात ?
- ड) डीमॅट खाते उघडण्यासाठी किती भागांची गरज असते ?
- इ) श्री प्रतिक हे दोन्ही भाग एकाच डीमॅट खात्यात जमा करू शकतील ?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3739

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.- 39

M.Com.

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(Special Paper - VI) (Group - H)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What do you know about Hypothesis? Explain the characteristics of a good Hypothesis. **[15]**

OR

Define Marketing Research. Enumerate in detail the Goals of Marketing Research Department.

Q2) What mean by Cluster - Analysis? How cluster Analysis is useful for identifying Market - segment. Explain. **[15]**

OR

Distinguish between Readership survey and viewership survey.

Q3) Write short notes on (Any Four) **[20]**

- a) Industrial Marketing Research
- b) Multi dimensional scaling
- c) Consumer Marketing Research
- d) Sales - Analysis
- e) Web - Based Marketing Research.
- f) MDSS (Marketing Decision Support System)

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3739

[5064]Ext.- 39
M.Com.
ADVANCED MARKETING
Marketing Research
(Special Paper - VI) (Group - H)
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) गृहीत तथ्य / गृहीत अनुमान या विषयी आपण काय जाणता? चांगल्या गृहीत तथ्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

विपणन - संशोधनाची व्याख्या सांगा? विपणन - संशोधन विभागाची उद्देश (Goals) / तत्वे विशद करा.

प्रश्न 2) समुह - विश्लेषण म्हणजे काय? बाजारपेठ विभाग ओळखण्यासाठी समुह - विश्लेषण कसे उपयुक्त ठरते, ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

अभ्यासकीय (वाचकीय) पाहणी आणि अवलोकनार्थ पाहणी या दोघामधील फरक विशद करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चारवर) [20]

- अ) औद्योगिक विपणन - संशोधन
ब) बहु - विध - विस्तारा संबंधीचे प्रमाण
क) ग्राहक विपणन - संशोधन
ड) विक्री - विश्लेषण
इ) वेब निहाय विपणन संशोधन
फ) विपणन - निर्णयाला पाठबळ देणारी पद्धत (MDSS)

Total No. of Questions : 3]

P3739

[5064]Ext.- 39

M.Com. (Part - II)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(Special Paper - VIII)

(2013 Pattern) (Credit System)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any two cases from the following.*
- 2) *Each case carry 25 marks.*

Q1) Case No. 1

[25]

You are appointed as a sales executive by a company manufacturing medicine tablets useful for 'Diabetis control'. A company want to know their market position in Pune Region. You are expected to carry out market survey. What points you will considered? Give your plan.

Q2) Case No 2

[25]

Construct an effective marketing plan to promote the sales of each of the following with its proper reasoning.

- a) Ayurvedic Facewash.
- b) Helmet.
- c) Mobile Phone.
- d) Hair Oil.
- e) Historical story books for childrens.

Q3) Case No 3

[25]

Develop an appropriate marketing strategy for Maharashtra State Road Transport Corporation (MSRTC) to promote.

- a) Number of passengers in city Area.
- b) Number of passengers in Rural and semi-urban area.

Total No. of Questions : 3]

P3739

[5064]Ext.- 39

M.Com. (Part - II)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(Special Paper - VIII)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन केसेस सोडवा.
2) प्रत्येक केस साठी 25 गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) केस क्रम 1 [25]

आपली नियुक्ति एका उत्पादन कंपनीने केली आहे. जी कंपनी 'मधुमेह नियंत्रण' ठेवणाऱ्या गोळ्यांचे उत्पादन करते. आपण तेथे विक्री व्यवस्थापक म्हणून नियुक्त आहात. कंपनीला पुणे विभागामध्ये आपल्या कंपनीच्या बाजारपेठेची परिस्थिती जाणून घ्यायची आहे. आपण त्यासाठी बाजारपेठ सर्वेक्षण करणे अपेक्षित आहे. या साठी आपण कोणते मुद्दे विचारात घ्याल. आपले सविस्तर नियोजन सांगा.

प्रश्न 2) केस क्रम 2 [25]

खालीलपैकी प्रत्येक वस्तुची विक्री परिणामकारक पणे वाटण्यासाठी एक विपणन योजना त्याच्या कारणमिमांसे सहित तयार करा.

- अ) आयुर्वेदिक फेस वॉश
ब) हेल्मेट
क) मोबाईल फोन
ड) केसांचे तेल
इ) लहानमुलांसाठी ची ऐतिहासिक पुस्तके

प्रश्न 3) केस क्रम 3

[25]

महाराष्ट्र राज्य रस्ते वाहतुक महामंडलासाठी तक सुयोग्य विपणन व्युहरचना करायची आहे.

- अ) शहरी भागातील प्रवासी संख्या वाढण्यासाठी
ब) ग्रामीण व निमशहरी भागातील प्रवासी संख्या वाढण्यासाठी
आपण या साठीच्या व्युहरचना कशा रीतीने विकसित कराल.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3709

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.-5

M.Com. (Part - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING

Advanced Cost Accounting and Cost System

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Universal Ltd. has three production departments Alpha, Beta, Gamma and two service departments Delta and Theta. The company supplied the following:[15]

	Rs.
Rent	5,000
Power	4,000
Electricity	2,000
Indirect Material	1,500
Depreciation	5,000
Welfare expenses	1,300

Items	Production Depts			Service Depts.	
	Alpha	Beta	Gemma	Delta	Theta
Direct wages [Rs.]	4,000	5,000	3,000	-	-
Direct Materials [Rs.]	5,000	6,000	4,000	-	-
Area [Sq. ft.]	1,100	1,300	1,200	500	900
No. of workers	50	10	40	10	20
No. of light points	8	12	10	4	6
H.P. Machines	5	10	10	6	9
Value of Machines	15,000	30,000	22,500	-	7,500

P.T.O.

Expenses of service Depts. Delta and Theta are apportioned as under.

	Alpha	Beta	Gamma	Delta	Theta
Delta	20%	40%	30%	-	10%
Theta	30%	20%	30%	20%	-

You are required to :

- i) Prepare primary overhead distribution summary on most equitable basis, and
- ii) Also prepare a statement showing the apportionment of two service Depts. expenses to production Depts. i.e. secondary Distribution by Repeated Distribution method.

OR

Ashoka Builders, Pune is engaged on two contracts viz. A and B during the year 2014 - 15. The following particulars are available on 31st March, 2015. in respect of contract 'A'.

	Rs.
Contract price	6,00,000
Material issued to contract	1,60,000
Material return to stores	4,000
Material on site 31.3.15	22,000
Materials transfer to contract 'B'	9,000
Direct Labour	1,40,000
Chargeable expenses outstanding	6,000
Wages payable	2,000
Direct expenses	60,000
Hire of special machinery	10,000
Administrative overheads	25,000
Plant installed at site at cost	75,000
Cost of contract not yet certified	23,000
Plant installation charges	5,000
Value of work certified	4,20,000
Value of plant on 31.3.2015	65,000
Cash received from contractee	3,78,000

You are required to prepare contract 'A' Account for the year ended 31st March, 2015.

Q2) a) Explain the term 'ABC' analysis. **[5]**

b) Mr. Haridas is a contractor running mini bus service for service for school children the following data is given. **[10]**

No. of mini buses, - 10
Cost of each bus - Rs. 5,00,000

i) Common expenses for the entire business

Rs.

Managers salary - 6,000 per month

Accountant salary - 5,000 p.m.

Cleaners salary - 2,000 p.m.

Mechanics salary - 4,000 p.m.

Garage Rent - 1,000 p.m.

ii) Fixed expenses per bus :

Insurance premium on the cost - 1%

Annual Tax - Rs. 7200

Drivers salary - Rs. 2,000 p.m.

Annual Repairs - Rs. 10,000

iii) Total life of a bus is estimated at 5,00,000 km. It runs 10,000 km in a month, petrol consumption is 10 km in one liter @ Rs. 30 per liter oil other sundries are Rs. 50 per 100 km.

Calculate : Operating cost per kilometer of running a bus.

OR

a) What is under absorption and over absorption of overheads.

b) In the Engineering concern, the standard time allowed to manufacture an article is fixed at 10 hours and wage rate is Rs. 20 per hour - An operator complete 10 articles in 80 hours. Calculate his total wages under :

i) Halsey premium plan

ii) Rowan premium plan

Also calculate cost if material cost of the article is Rs. 240 and the factory overheads are 400% of direct wages.

Q3) Write Explanatory notes (any two) : **[20]**

a) Job costing

b) Process costing

c) Classification of overheads

d) Economic Ordering Quantity

Total No. of Questions : 3]

P3709

[5064]Ext.-5

M.Com.

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Application of Cost Accounting

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Group - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Prepare a reconciliation statement from the following data : **[15]**

Net profits as per financial books	63780
Net profits as per cost books	66760
Factory OHS under recovered in costing	5700
Admn. OHS recovered in excess	4250
Dep. charged in fin. books	3660
Dep. recovered in costing	3950
Int. received but not included in costing	450
Income Tax provided in financial books	600
Bank Int. credited in financial books	230
Stores adjustments (credited in fin. books)	420
Dep. of stock charged in fin. books	860
Dividend appropriated in fin. books	1,200
Loss due to pilferage provided in fin. books	260

OR

The profit as per cost accounts is ₹ 82,650. The following points are found out on comparison between cost accounts & financial accounts.

	<u>Cost A/c</u>	<u>Financial A/c</u>
i) Opening stock		
Materials	: 16,300	16,500
Work-in-progress	: 10,000	10,500
ii) Closing stock :		
Materials	: 18,000	17,200
Work-in-progress	: 8,000	7,600
iii) Dividend & interest received	₹ 400	
iv) Loss on sale of motor car	₹ 500	
v) ₹.3,000 interest charged, not considered in fin. books.		
vi) Goodwill ₹.6,000 has been written off.		
vii) Overheads incurred ₹.60,600, but overheads recovered amounted to ₹. 63,000. Findout profit as per Financial Accounts.		

Q2) a) Stages of product life cycle : [5]

b) From the following figures calculate overhead rate [10]

- i) When normal capacity is related to practical capacity
- ii) When normal capacity is related to expectancy &
- iii) When normal capacity is related to maximum capacity.

<u>Capacity level</u>	<u>Maximum</u>	<u>Practical</u>	<u>Avg. on expected sales</u>
Direct labour	100%	90%	80%
Hours	10,000	9,000	8,000
Budget : Fixed OHS (₹) 7,200		7,200	7,200
: Variable OHS (₹)5,000		4,500	4,000

OR

- a) Business process Re-engineering.
- b) The performance data of a steel plant indicate the following for the year 2015-2016.

Steel output : 4 million tones, valued at ₹4,000 per ton

Raw materials consumed : 6 million tons

Average employment : = 20,000, each employee cost ₹ 4,500 per ton

Energy consumed = 2 million M.W. Hrs.

Avg. capital employed = ₹ 20,000 millions

Compute the factor productivity, or man power, material energy, capital employed.

Q3) Answer the following questions (any two) :

[20]

- a) Characteristics of product life cycle
- b) Role of Management Accountant in value chain Analysis
- c) Human Aspect of productivity
- d) Productivity vs. Efficiency

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3710

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.-6

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organised Trades and Markets (Special Paper - I)

(2013 Pattern) (Group - C) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write a detailed note on the following policies of business. **[14]**

- a) Product buying policy
- b) Selling price policy

OR

What do you mean by organised commodity market? Narrate its importance.

Q2) Give meaning of the term service sector. Explain the types of services. **[14]**

OR

Write a detailed note on business practices with reference to E-commerce.

Q3) What are the arguments for and against state trading? **[14]**

OR

Define the term 'co-operative marketing'. Explain its objectives and features.

Q4) Write short notes on (any two) : **[8]**

- a) Scope of business
- b) Mall administration
- c) Importance of service sector
- d) Reliance Mart

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3710

[5064]Ext.-6

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organised Trades and Markets (Special Paper - I)

(2013 Pattern) (Group - C) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) व्यवसायाच्या खालील धोरणांवर सविस्तर टीप लिहा. [14]

- अ) वस्तू खरेदी धोरण
ब) विक्री किंमत धोरण

किंवा

संघटित वस्तू बाजार म्हणजे काय? त्याचे महत्व विशद करा.

प्रश्न 2) सेवा क्षेत्र संकल्पनेचा अर्थ सांगा. सेवांचे प्रकार स्पष्ट करा. [14]

किंवा

ई-कॉमर्सच्या संदर्भात असलेल्या व्यवसाय प्रथा यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 3) राज्य व्यापाराच्या बाजूने आणि विरोधात काय युक्तिवाद केला जातो? [14]

किंवा

‘सहकारी विपणन’ संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [8]

- अ) व्यवसायाची व्याप्ती
ब) मॉल प्रशासन
क) सेवा क्षेत्राचे महत्व
ड) रिलायन्स मार्ट

Total No. of Questions : 3]

P3710

[5064]Ext.-6

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Special Paper - III)

(2013 Pattern) (Group - C) (Section - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Important : Section - A and Section - B should be written in separate answer books.*

Q1) Explain the organisation structure, Importance & Objectives of 'Confederation of Indian Industries. **[15]**

OR

Explain the Organisation and functions of Public Enterprises and Public Utilities.

Q2) Write a detail note on 'Agricultural Taxation Policy' & Agricultural Products. **[15]**

OR

Explain the following schemes of support for Women Entrepreneur in Maharashtra.

- a) Swayamsidha Programe
- b) Krushi Saptak Yojana

Q3) Write short notes on (any two) : **[20]**

- a) Maratha Chamber of Commerce
- b) Efficiency of public Enterprises
- c) Farm Waste
- d) Problems of small scale Industries

Total No. of Questions : 3]

P3710

[5064]Ext.-6

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Special Paper - III)

(2013 Pattern) (Group - C) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारतीय उद्योगांचा महासंघाची संघटनात्मक रचना, महत्व आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [15]

किंवा

‘सार्वजनिक उद्योग’ व ‘सार्वजनिक सेवा’ यांचे संघटन व कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ‘कृषी कर विषयक धोरणे’ आणि ‘कृषी उत्पादने’ यावर सविस्तर टिप लिहा. [15]

किंवा

महाराष्ट्रातील महिला उद्योजकांना सहाय्य करणाऱ्या खालील योजना स्पष्ट करा.

- अ) स्वयं:मसिध्द कार्यक्रम
ब) कृषी सप्तक योजना

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) मराठा वाणिज्य मंडळ
ब) सार्वजनिक उद्योगाची कार्यक्षमता
क) शेतमाल नासधूस
ड) लघु उद्योगाच्या समस्या

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3711

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.-7

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production and Operation Management

(2013 Pattern) (Group - D) (Section - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define production control. State its objectives, explain in detail the merits of production planning & control. **[15]**

OR

What is product design? Explain factors affecting product design.

Q2) What is plant layout? Explain various types of the plant layout in detail. **[15]**

OR

Write-detailed note on National productivity council.

Q3) Write short notes (any two) :

[20]

- a) E.R.P. (Enterprise Resource Planning)
- b) Quality circle
- c) Effects of liberalisation
- d) T.Q.M.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P3711

[5064]Ext.-7

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production and Operation Management

(2013 Pattern) (Group - D) (Section - A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) उत्पादन नियंत्रणाची व्याख्या सांगा. त्याचे उद्देश सांगून उत्पादन नियोजन व नियंत्रण ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

किंवा

उत्पादन आखणी म्हणजे काय? उत्पादन आखणी (Product design) वर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) यंत्र-संरचना म्हणजे काय? यंत्र संरचनेचे विविध प्रकार विस्ताराने स्पष्ट करा. [15]

किंवा

राष्ट्रीय उत्पादकता मंडळ (National Productivity Council) यावर सविस्तर टिप लिहा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) संस्था संसाधन नियोजन (ERP)
ब) गुणवत्ता मंडळ (Quality Circle)
क) मुक्त धोरणाचे परिणाम
ड) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 3]

P3711

[5064]Ext.-7

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Business Ethics and Professional Values

(2013 Pattern) (Paper - III) (Section - B)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Important : Section - A and Section - B should be written in separate answer book.*

Q1) What is meaning of Business Ethics & Professional Values? Explain their importance in modern Business. **[15]**

OR

Explain in detail the Ethical and Un-Ethical practices in Marketing & Advertising.

Q2) What is 'Corporate Citizenship'? Explain the structure and approaches of corporate citizenship. **[15]**

OR

Explain in detail the Gandhian principles of Satya & Ahinsa.

Q3) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Indian Business Ethics
- b) Ethical practices in Accounting Disclosures
- c) Corporate social Responsibility
- d) Gandhian Approach in Management and Trusteeship.

Total No. of Questions : 3]

P3711

[5064]Ext.-7

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Business Ethics and Professional Values

(2013 Pattern) (Paper - III) (Section - B)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 'व्यावसायिक नितिशास्त्र' व 'व्यावसायिक मुल्ये' म्हणजे काय? आधुनिक व्यवसायात त्यांचे महत्व स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'विपणन' आणि 'जाहिरातीमधील' नैतिक व अनैतिक व्यवहार किंवा पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'कार्पोरेट नागरिकत्व' म्हणजे काय? कार्पोरेट नागरिकत्वाची रचना आणि दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [15]

किंवा

गांधीजींची सत्य आणि अहिंसा ही तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) भारतीय व्यावसायिक नितिशास्त्र
ब) लेखांकन प्रकटीकरणामधील नैतिक व्यवहार किंवा पध्दती
क) कार्पोरेट सामाजिक जबाबदारी
ड) व्यवस्थापन आणि विश्वस्ततेबाबत गांधीचा दृष्टीकोन

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3712

[Total No. of Pages : 4

[5064]Ext.-8

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E-Security and Cyber Laws

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Group - B) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the risks involved in E-Commerce.

[15]

OR

Explain the types of Intruders.

Q2) Explain the meaning and scope of Cyber Laws. Explain the legal aspects of E-Contracts.

[15]

OR

Explain the Crimes and punishment (Section 65 to 79) of Information technology Act, 2002.

Q3) Write short notes on (any two) :

[20]

- a) Internet Vulnerability
- b) Hackers and Crackers
- c) Digital Signature Certificate
- d) Penalties for Cyber Wrongs and Adjudication under Information Technology Act. 2002.

Total No. of Questions : 3]

P3712

[5064]Ext.-8

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E-Security and Cyber Laws

(2013 Pattern) (Special Paper - III) (Group - B) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) इ-कॉमर्स मधील अंतर्भूत असणारे धोके स्पष्ट करा. [15]

किंवा

इन्ट्र्युडर्सचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सायबर कायद्याचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. इ-कॉन्ट्रॅक्ट्स (E-Contracts) चे कायदेशीर दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [15]

किंवा

माहिती आणि तंत्रज्ञान कायदा 2002 मधील गुन्हे आणि शिक्षा (कलम 65 ते 79) स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) इंटरनेट व्हलनेरॅबिलिटी (vulnerability)
ब) हॉकर्स अँड क्रॅकर्स (Hackers and Crackers)
क) डिजिटल स्वाक्षरी प्रमाणपत्र
ड) माहिती आणि तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत सायबर चुका आणि निवाडाकरिता दंड

Total No. of Questions : 3]

P3712

[5064]Ext.-8

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Information System'. Explain the four Major types of Information Systems. **[15]**

OR

Define 'E-commerce'. Explain the benefits and limitations of E-commerce.

Q2) Define 'Internet'. Explain the services offered by Internet. **[15]**

OR

Explain the sales procedures with reference to E-commerce.

Q3) Write detailed note on (any two) : **[20]**

- a) Digital signature
- b) Application of Extranet
- c) B2C application
- d) Basic components of Information System.

Total No. of Questions : 3]

P3712

[5064]Ext.-8

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'माहिती पद्धती' व्याख्या द्या. माहिती पद्धतीचे चार मुख्य प्रकार स्पष्ट करा. [15]

किंवा

'इ-कॉमर्स' व्याख्या द्या. इ-कॉमर्सचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'इंटरनेट' व्याख्या द्या. इंटरनेटद्वारे दिल्या जाणाऱ्या सेवा स्पष्ट करा. [15]

किंवा

इ-कॉमर्सच्या संदर्भात विक्रीची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सविस्तर टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) संगणकीय स्वाक्षरी

ब) एकट्रानेटचे उपयोजन

क) बी 2 सी उपयोजन

ड) माहिती पद्धतीचे मूळ घटक

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3713

[Total No. of Pages : 6

[5064]Ext.-9

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Movement in India

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the broad features of co-operative movement in India Since 1947. **[14]**

OR

State the changing role of co-operatives in globalised economy.

Q2) Review the amendmends in the provisions of Maharashtra State co-operative Societies Act. 1960 regarding management of co-operatives. **[14]**

OR

State the provisions in Maharashtra co-operative societies Act 1960 regarding registration of co-operatives.

Q3) a) Explain the organisational structure of co-operative department at district level. **[7]**

b) Evaluate the responsibilities of registrar of co-operative societies.

OR

a) Give a outline of organisational structure of co-operative department at state level. **[7]**

b) State the rights of registrar of co-operative societies.

P.T.O.

Q4) Write short notes (any two) :

[8]

- a) Functions of NCDC
- b) Role of NABARD in building cooperative credit structure
- c) Findings of Vaidhyanathan Committee
- d) Recommendations of Narshiham committee

Total No. of Questions : 4]

P3713

[5064]Ext.-9

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Movement in India

(2013 Pattern) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 1947 पासून भारतातील सहकारी चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

किंवा

जागतीकीकरण अर्थव्यवस्थेतील सहकारी संस्थांची बदलती भूमिका सांगा.

प्रश्न 2) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्यामधील सहकारी संस्थांच्या व्यवस्थापनासंबंधी तरतूदीमधील दुरुस्त्यांच्या आढावा घ्या. [14]

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील सहकारी संस्थांच्या नोंदणीसंबंधी तरतूदी सांगा.

प्रश्न 3) अ) जिल्हा स्तरावरील सहकार खात्याची संघटन रचना स्पष्ट करा. [7]

ब) सहकारी संस्था निबंधकाच्या जबाबदाऱ्यांचे मुल्यमापन करा. [7]

किंवा

अ) राज्यस्तरावरील सहकार खात्याच्या संघटन रचनेची रूपरेषा द्या.

ब) सहकारी संस्था निबंधकाचे अधिकार सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[8]

- अ) राष्ट्रीय सहकारी विकास मंडळाची कार्ये
- ब) सहकारी पत्रचना उभारणीतील नाबार्डची भूमिका
- क) वैद्यनाथन समितीची अनुमाने
- ड) नरसिंहम समितीच्या शिफारशी

Total No. of Questions : 3]

P3713

[5064]Ext.-9

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

209 : International Co-operative Movement

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain development of co-operative movement in Great Britain after industrial revolution. **[15]**

OR

What is role of co-operatives in socialistic economy.

Q2) Explain the co-operative movement of Japan. **[15]**

OR

Explain the problems and suggestions of co-operative movement in Global Economy.

Q3) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Co-operative Movement in USA
- b) Impact of globalisation on co-operatives
- c) Co-operatioin in Mixed Economy
- d) Co-operative movement in Israel

Total No. of Questions : 3]

P3713

[5064]Ext.-9

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

209 : International Co-operative Movement

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक क्रांतीनंतर ग्रेट ब्रिटनमध्ये सहकारी चळवळीचा झालेला विकास स्पष्ट करा.[15]

किंवा

समाजवादी अर्थव्यवस्थेत सहकार क्षेत्राची भूमिका कोणती असते?

प्रश्न 2) जपानमधील सहकार चळवळ स्पष्ट करा. [15]

किंवा

जागतिकीकरणात सहकार चळवळीतील समस्या व उपाय स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) अमेरिकेमधील सहकार चळवळ
ब) जागतिकीकरणाचा सहकारी संस्थावरील परिणाम
क) संमिश्र अर्थव्यवस्थेमधील सहकार
ड) इस्त्राईलमधील सहकार चळवळ

